

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑ ΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΙΗ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΑΓΙΑΣ ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 | 1 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1969 | ΑΡΙΘ. 15

ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ ΠΑΤΕΡΩΝ

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΡΩΜΗΣ

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ Α'

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Πολλοί ἐκκλησιαστικοὶ συγγραφεῖς, ὧν τὴν πρώτην θέσιν καταλαμβάνει ὁ Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς, ἀναφέρουσι χωρία, πολλακίς δ' ἐκτενῆ, ἐκ τῆς Α' Ἐπιστολῆς Κλήμεντος καὶ οὕτω πῶς ὑποβοηθοῦσι τὴν κριτικὴν ἀποκατάστασιν τοῦ κειμένου, τοῦλάχιστον ἐμμέσως⁴⁹.

Τὴν πρώτην ἔκδοσιν τῆς Ἐπιστολῆς Κλήμεντος Α' πρὸς Κορινθίους ἐπραγματοποίησεν ἐν ἔτει 1633 ὁ Patrik Young (Junius) ἐν Ὁξφόρδῃ⁵⁰. Τὰς ἄχρι τοῦδε ἐκδόσεις τῆς Ἐπιστολῆς εὕρισκε τις ἀνέτως ἐν τοῖς συστηματικοῖς Πατρολογικοῖς ἔργοις, ἦτοι Δ η μ . Σ . Μ π α λ ἄ ν ο υ, Πατρολογία, Ἐν Ἀθήναις 1930 σ. 30/6. O. B a r d e n h e w e r, Geschichte d. altkirchl. Lit. 1², 116/30. — J. Q u a s t e n, Patrology I, 51. — B. A l t a n e r, Patrologie, Freiburg-Basel-Wien 1963³ σ. 79-82. Τὴν τελευταίαν δ' ἔκδοσιν ἐπεμελήθη ὁ J o s e p h A. F i s c h e r, Die Apostolischen Väter. Griechisch und Deutsch. Eingeleitet. herausgegeben, übertragen und erläutert. Im Kösel-Verlag zu München 1956 σ. XV+281. Ἡ ἔκδοσις αὕτη εἶναι ἡ περισσότερον ἐπιμελεμένη καὶ ἐμπεριλαμβάνει τὴν Ἐπιστολὴν Κλήμεντος (σ. 1-109), τὰς ἑπτὰ Ἐπιστολάς τοῦ Ἰγνατίου (σ. 111-225), τὰς δύο

49. Πρβλ. τὸν Πίνακα τῶν παραπομπῶν τῆς ἐκδόσεως τοῦ Κλήμεντος Ἀλεξανδρέως ἐν τῷ CSEG ὑπὸ τοῦ O. Stählin.

50. P. J u n i u s, Κλήμεντος πρὸς Κορινθίους ἐπιστολὴ πρώτη. Clementis ad Corinthios epistola prior, Oxford 1633.

Ἐπιστολὰς τοῦ Πολυκάρπου (σ. 229-264) καὶ τέλος τὸ ἀπόσπασμα τῆς Ἀπολογίας τοῦ Κοδράτου (σ. 269-273).

Ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐκδόσει ἐλάβομεν ὑπ' ὄψιν πρὸς σύγκρισιν φωτοτυπίας τῶν δύο ἀρχαιοτέρων ἑλληνικῶν χειρογράφων, ἧτοι τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ Κώδικος καὶ τοῦ Ἱεροσολυμιτικοῦ τοῦ ἔτους 1056. Ἐχομεν δὲ ἐνώπιόν μας πρὸς σύγκρισιν καὶ τὰς σπουδαιότερας ἄχρι τοῦ νῦν ἐκδόσεις, ἰδίᾳ τῶν Karl Bihlmeier, Die Apostolischen Väter, I Teil 1/2, Tübingen 1924, 35-70. J. B. Lightfoot, The Apostolic Fathers I. S. Clement of Rome. A revised text with introductions, notes, dissertations and translations, London 1890² τόμ. 1-2. — K. Th. Schärer, S. Clementis Romani Epistula ad Corinthios quae vocatur prima graece et latine (Flor. Patr. XLIV), Bonn 1941, 4. Φιλοθέου Βρυεννίου, Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Κλήμεντος, ἐπισκόπου Ῥώμης, Αἱ δύο πρὸς Κορινθίους Ἐπιστολαὶ ἐκ χφ. τῆς ἐν Φαναρίῳ Κων/πόλεως Βιβλιοθήκης τοῦ Παναγίου Τάφου, νῦν πρῶτον ἐκδιδόμεναι πλήρεις, μετὰ προλεγομένων καὶ σημειώσεων. Ἐν Κων/πόλει 1875. Ἡ ἐκδοσις αὕτη εἶναι καὶ σήμερον πολλαπλῶς ὠφέλιμος.

Διὰ τὴν μετάφρασιν, τὸν σχολιασμὸν τοῦ κειμένου καὶ τὰς κριτικὰς παρατηρήσεις ἐλάβομεν ὑπ' ὄψιν πλὴν τῆς μεταφράσεως τοῦ Βασ. Μουστακῆ, Οἱ Ἀποστολικοὶ Πατέρες, Ἐν Ἀθήναις 1953 (σ. 72-139), τὴν τοῦ D. Rudolf Knopf, Die Apostolischen Väter: Die Lehre der Zwölf Apostel. Die zwei Clemensbriefe (Handbuch zum Neuen Testament). Tübingen 1920 σ. 41-150. Ἡ τε εἰς τὴν γερμανικὴν μετάφρασιν καὶ πρὸ πάντων ὁ αὐστηρὸς καὶ κριτικώτατος, μετὰ πολυμαθείας, σχολιασμὸς τοῦ κειμένου, καθιστοῦν τὸ ἔργον ἀναντικατάστατον. Τὸ ἔργον τοῦτο, ὡς καὶ τὸ ἔργον τοῦ Joseph A. Fischer ἀπετέλεσαν καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν ἐκδοσιν, τὰς κριτικὰς παρατηρήσεις καὶ τὰ σχόλια, τὰ κυριώτερα βοθηήματα, ἐξ ὧν ἠντλήσαμεν ὅ,τι ἄριστον, διορθώσαντες ἐν πολλοῖς ὠρισμένας ἀπώψεις τῶν συγγραφέων τούτων.

Οὕτω πως παρέχομεν, θεῖα συνάρσει, εἰς τοὺς θεολόγους καὶ κληρικούς, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς εὐσεβεῖς καὶ φιλομαθεῖς Ἑλληνας Ὁρθοδόξους, τὸ κείμενον τοῦ ἀρχαιοτέρου Ἀποστολικοῦ Πατρὸς, ἧτοι

ΕΠΙΚΑΙΡΑ

Κλήσ παράμονος.

Ἡ δημοσίευσίς τοῦ Κανονισμοῦ ὑπ' ἀριθ. 2 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων» δίδει ἀφορμὴν εἰς τὸ νὰ σκεφθῆ κανεὶς πόσον δίκαιον ἔχει ὁ Μακαριώτατος Προκαθήμενος τῆς Ἐκκλησίας μας νὰ τονίξῃ, εἰς πᾶσαν διδομένην εὐκαιρίαν, τὴν ἀνάγκην στελεχώσεως τῆς Ἐκκλησίας διὰ τῆς προσελεύσεως εἰς τὰς τάξεις τοῦ Ἱ. Κλήρου τέκνων τῆς ἐχόντων τὰ πρὸς τοῦτο προσόντα. Ἡ κλήσις αὕτη δὲν ἔπαυσε νὰ ἤχῃ ἔναυλος εἰς τὰς συνειδήσεις. Αἱ ὕλिकाὶ καὶ πνευματικαὶ συνθήκαι ὑφ' ἃς σήμερον ἡμπορεῖ νὰ πραγματοποιηθῆ ὁ ἐμπλουτισμὸς τοῦ Ἐφημεριακοῦ μας Κλήρου διὰ νέων ἱκανῶν στοιχείων, εἶναι λίαν ἔλκυστικά. Ἡ Ἐκκλησία μας εἰσῆλθεν ἤδη εἰς περίοδον ἀναδιοργανώσεως καὶ συντονισμοῦ τῶν πνευματικῶν τῆς δυνάμεων, τοῦτο δὲ θὰ καταστῆ κατάφωρον ἰδίως διὰ μέσου τοῦ Ἐφημεριακοῦ Κλήρου τῆς, μὲ τὸν πολλαπλασιασμὸν τῶν ἱερατικῶν κλήσεων καὶ τὴν καλὴν ἀπόδοσιν εἰς τὸ γεώργιον τοῦ Κυρίου.

Τουρισμὸς καὶ λατρεία.

Ἡ θερινὴ τουριστικὴ κίνησις, φέρουσα τὸν σύγχρονον ἄνθρωπον πλησιέστερον πρὸς τὴν φύσιν, εἶναι μία μεγάλη εὐκαιρία διὰ τὴν Ἐκκλησίαν νὰ τὸν ἐμποτίσῃ μὲ τὸ ζωοποιὸν πνευμά της. Τοῦτο θὰ τὸ ἐπιτύχῃ μὲ τὴν λατρείαν, ἣτις δίδει εἰς τοὺς παραθεριστάς τὴν δυνατότητα ἐπικοινωνίας μὲ τὸ Θεῖον ἐντὸς τῆς ὑγιοῦς καὶ ὑποποιοῦ ἀτμοσφαιράς τῆς ὑπαίθρου, ὅπου αἱ φυσικαὶ καλλοναὶ «διηγοῦνται δόξαν Θεοῦ» καὶ τὸ πᾶν ἀνάγει

τοῦ Κλήμεντος Ῥώμης, ὅπερ διανοίγει τὴν ὁδὸν τῆς ἐκδόσεως καὶ τῶν ὑπολειπομένων ἔργων τῶν Ἀποστολικῶν Πατέρων. Τὰ ἔργα δὲ τῶν Ἀποστολικῶν Πατέρων, πέραν τῆς ἀνυπολογίστου σπουδαιότητος καὶ ἀξίας αὐτῶν, λόγῳ τῆς ἀρχαιότητός των, ἀποτελοῦν ἅμα σὺν ν έ χ ε ι α ν τῶν βιβλίων τῶν ἱερῶν συγγραφέων τῆς Κ.Δ. καὶ γ έ φ υ ρ α ν τῆς θεοπνεύστου Νεοδιαθηκικῆς γραμματείας μετὰ τῆς ἀρχομένης παλαιοχριστιανικῆς Πατερικῆς γραμματείας.

(Συνεχίζεται)

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Γ. ΜΠΟΝΗΣ
Καθηγητῆς Πανεπιστημίου

τὴν σκέψιν καὶ τὴν καρδίαν εἰς τὸν μεταφυσικὸν κόσμον. Ὡς ἐστὶν τοιαύτης λατρείας θὰ ἠδύναντο νὰ χρησιμοποιηθοῦν τὰ κατάσπαρτα ἐξωκκλήσια τοῦ κοσμοῦ τὴν Ἑλληνικὴν ὑπαιθρον. Ταῦτα μὲ καλὴν συντήρησιν καὶ περιποίησιν καὶ μὲ ἀποστολὴν εἰς καταλλήλους ἡμέρας ἱερέως, θὰ ἠδύναντο νὰ συγκεντρώνουν τοὺς περὶ αὐτὰ κινουμένους παραθεριστὰς καὶ νὰ παρέχουν εἰς αὐτοὺς ἐκτάκτως, ἀλλ' εὐκαίρως πνευματικὴν ἐνίσχυσιν καὶ φωτισμὸν διὰ τῆς λατρείας.

Ἑκκλησία ὄντως ἐλευθέρα.

Ἐδημοσιεύθησαν ἤδη εἰς τὴν «Ἐκκλησίαν», εἰς ἐφαρμογὴν τῶν εἰδικῶν διατάξεων τοῦ ὑπ' ἀρ. 126 /69 Ν.Δ. «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», ὁ Κανονισμὸς ὑπ' ἀρ. 1 «Περὶ Ὄργανισμοῦ Διοικήσεως τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Σωμάτων καὶ Ὄργάνων» καὶ ὁ Κανονισμὸς ὑπ' ἀρ. 2 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», ἐνῶ ἐξακολουθεῖ ἡ δημοσίευσίς καὶ τῶν ἐτέρων Κανονισμῶν. Ὁ πρῶτος τῶν Κανονισμῶν τούτων, ὡς προσφυῶς τονίζεται ἐν κυρίῳ ἄρθρῳ τῆς «Ἐκκλησίας», ἀποτελεῖ πράγματι γεγονὸς μέγα καὶ ἱστορικὸν διὰ τὴν ἐν Ἑλλάδι ἀγίαν ἡμῶν Ἐκκλησίαν. Διὰ πρώτην φοράν διὰ τοῦ Κανονισμοῦ τούτου ὁ θεανθρώπινος ὀργανισμὸς τῆς Ἐκκλησίας χρησιμοποιεῖ τὸ δικαίωμα νὰ νομοθετήσῃ ὁ ἴδιος περὶ τῶν τοῦ οἴκου του καὶ νὰ ὀργανωθῇ ἐπιτελικῶς. Γενικῶς, ὁ νέος Καταστατικὸς Χάρτης ἀπῆλλαξε τὴν Ἐκκλησίαν μας ἀπὸ τὰς δεσμεύσεις τῆς ἐναντι τῆς Πολιτείας, χρονολογουμένας ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς βαυαρικῆς Ἀντιβασιλείας καὶ τῆς ἠνοιξεν ὀρίζοντας δημιουργίας ἐν ἐλευθερίᾳ.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

Οἱ συνδρομηταὶ τῶν Περιοδικῶν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», «ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ» καὶ «ΘΕΟΛΟΓΙΑ» παρακαλοῦνται, ὅπως πᾶσαν ἀλλαγὴν διευθύνσεώς των γνωστοποιῦν ἀμέσως εἰς τὰ Γραφεῖα τῶν ὡς εἴρηται Περιοδικῶν, Ἀγίας Φιλοθέης 19, Ἀθήναι Τ. 117 εἴτε δι' ἐπιστολῆς των, σημειουμένης ἀπαραιτήτως τῆς παλαιᾶς διευθύνσεως, ἢ εἰς τὰ τηλέφωνα 227.689 καὶ 227.651, ἵνα καταστῇ δυνατὴ ἡ κανονικὴ ἀποστολὴ τῶν φύλλων.

Ο ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝΟΝ

Τὴν 22αν Ἰουνίου ἐ. ἔτους, ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμος παρέστη εἰς δύο ἐορταστικὰς ἐκδηλώσεις εἰς τὴν πόλιν τῆς νήσου Τήνου. Ἀφ' ἐνὸς μὲν ἐνεκαινίασε τὴν μόνιμον «Θεομητορικὴν Ἐκθεσιν», ἀφ' ἑτέρου δὲ παρέστη εἰς τὴν ἐπὶ τῇ λήξει τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους ἐορτὴν τοῦ Ἀνωτέρου Ἱερατικοῦ Φροντιστηρίου.

Τὴν πρωτὰν ἐτέλεσε τὴν Θ. Λειτουργίαν εἰς τὸ Ἱ. Ναὸν τῆς Μεγαλόχαρης, μετὰ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Πρεβεζῆς κ. Στυλιανοῦ, Σύρου κ. Δωροθέου καὶ Χαλκίδος κ. Νικολάου, ὅστις καὶ ὠμίλησεν ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου.

Μετὰ τὴν Θ. Λειτουργίαν, μετεφέρθη ἡ Ἁγία Εἰκὼν, ἐν πομπῇ, εἰς τὸν πρὸ τῆς Ἐκθέσεως χώρον, ὅπου ὑπὸ τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου ἐτελέσθη Ἀγιασμός. Μετὰ τὸν Ἀγιασμόν, ὠμίλησαν ὁ Πρόεδρος τοῦ Ἱ. Ἰδρύματος καὶ ὁ πανος. Ἀρχιμανδρίτης κ. Ἡλίας Μαστρογιαννόπουλος, Διευθυντῆς τοῦ Ἀνωτέρου Ἱερατικοῦ Φροντιστηρίου Τήνου, οἱ ὅποιοι ἀνεφέρθησαν εἰς τὴν σημασίαν καὶ τὸν σκοπὸν τῆς Ἐκθέσεως.

Ἀκολούθως, ὁ Δήμαρχος τῆς πόλεως ἀπένειμε τὸ χρυσοῦν μετάλλιον τῆς πόλεως εἰς τὴν Α.Μ. τὸν Ἀρχιεπίσκοπον, διὰ τὰς πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ πρὸς τὴν Ἱερὰν Νῆσον προσφερθείσας ὑπηρεσίας του.

Ἀπαντῶν, ὁ Μακαρ. Ἀρχιεπίσκοπος ὑπεγράμμισε τὴν συγκίνησιν, τὴν ὁποίαν αἰσθάνεται, ἐγκαινιάζων μίαν τοιαύτην Ἐκθεσιν, ἡ ὁποία εἶναι ἔκφρασις τῆς εὐλαβείας ὄχι μόνον τῶν Τηνίων, οὔτε καὶ μόνον ὄλων τῶν Ἑλλήνων, ἀλλ' ἀπάντων τῶν ὀρθοδόξων, ἢ μᾶλλον σχεδὸν πάντων τῶν Χριστιανῶν. Διότι ἡ «Θεομητορικὴ Ἐκθεσις» εἶναι ἀφιερωμένη εἰς τὸ πρόσωπον Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ὑπῆρξεν ὄχι μόνον ἡ Μήτηρ τῆς Ζωῆς, ἀλλὰ καὶ ἡ προσωπικὴ εὐεργέτις σχεδὸν παντὸς χριστιανοῦ, ἐφ' ὅσον δυσκόλως θὰ εὐρεθῆ χριστιανός, ὁ ὁποῖος νὰ μὴ ἔλαβεν εὐεργεσίαν τινὰ ἀπὸ τῆν Θεοτόκου. Τέλος, εὐχαριστῶν τὸν κ. Δήμαρχον καὶ τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον διὰ τὸ ἀπονεμόμενον αὐτῷ μετάλλιον εἶπεν, ὅτι ὡς καλῶς γνωρίζει ὁ κ. Δήμαρχος, μετὰ δυσκολίας ἀπεδέχθη τὴν ἀπονομήν του, ὄχι διότι δὲν ἐκτιμᾷ θεόντως τὴν εὐγενῆ χειρονομίαν των, ἀλλὰ διότι θεωρεῖ, ὅτι οὐδὲν ἐπὶ πλέον τοῦ καθήκοντός του ἔπραξε, τὸ ὁποῖον νὰ δικαιολογῇ τὴν χορήγησιν τῆς διακρίσεως ταύτης.

Ἐὰν τὸ ἀποδέχεται τὸ πράττει, διότι θεωρεῖ τὸ μετάλλιον ὡς

ἀνῆκον ὄχι εἰς τὸ πρόσωπόν του, ἀλλ' εἰς ὅλην τὴν Ἐκκλησίαν, ὡς ἐκπρόσωπος καὶ μόνον τῆς ὁποίας τὸ ἀποδέχεται.

Μετὰ τὴν ἀπονομὴν καὶ τοῦ μεταλλίου, ὁ Μακαριώτατος ἐνεκαίνιασε τὴν Ἐκθεσίαν, ὅπου ἔγινεν ἡ ξενάγησις τῶν ἐπισήμων ὑπὸ τοῦ πανοσ. Ἀρχιμανδρίτου κ. Ἡλία Μαστρογιαννοπούλου, εἰς τὰ ὑπερεκατονπεντήκοντα ὠραιότατα ἐκθέματα.

* * *

Τὴν 7ην ἀπογευματινὴν, ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν ἐτίμησε διὰ τῆς παρουσίας του τὴν ἑορτὴν τοῦ Ἀνωτέρου Ἱερατικοῦ Φροντιστηρίου καὶ ἀπένειμε τὰ πτυχία εἰς τοὺς νέους ἱερεῖς. Τὴν ὠραίαν ἑορτὴν παρηκολούθησαν, ἐκτὸς τοῦ Μακαριώτατου καὶ ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Χαλκίδος κ. Νικόλαος (ὁ Σεβ. Σύρου λόγῳ ἐπισκέψεως ἐπισήμων εἰς Σῦρον εἶχεν ἤδη ἀπὸ τῆς μεσημβρίας ἀναχωρήσει, ὡς καὶ ὁ Σεβ. Πρεβεζῆς, δι' ἐπειγούσης φύσεως θέματα), ἐκπρόσωπος τῆς Στρατ. Διοικήσεως, ὁ Δήμαρχος τῆς πόλεως καὶ ἄλλοι ἐπίσημοι καὶ πλῆθος κόσμου.

Διὰ τὸ ἔργον καὶ τὴν δραστηριότητα τῆς Σχολῆς κατὰ τὸ ληξάν ἔτος, ἐν ἀρχῇ ὠμίλησεν ὁ Ἰποδιευθυντῆς αὐτῆς Αἰδεσιμώτατος κ. Παρασκευᾶς Ζωγράφος, ὁ ὁποῖος, ἐπισκοπῶν τὸ ἐπιτελεσθὲν ἔργον, εἶπε τὰ ἑξῆς:

«Μακαριώτατε,
Σεβασμώτατε,
Ἀξιότιμος Ἠγεσία τοῦ Τόπου,
Ἀγαπητοί,

Μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ, μὲ τὴν χάριν τῆς Παναγίας καὶ μὲ τὰς εὐχὰς ὄλων σας τὸ Φρονιστήριόν μας φθάνει σήμερον εἰς τὸ τέλος τοῦ διδακτικοῦ αὐτοῦ ἔτους καὶ παραδίδει εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ὡς ἐτοίμους ἀγωνιστὰς Τῆς, τὴν δευτέραν σειρὰν τῶν ἀφοιτῶν του.

Τὸ ἔτος αὐτό, ἐν συγκρίσει μὲ τὸ περυσινόν, χαρακτηρίζει κάποια ἄνεσις, κάποια συστηματοποίησις καὶ σταθεροποίησις τοῦ κατακτηθέντος ἐδάφους.

Πέρυσι, λόγῳ τοῦ μικροῦ χρονικοῦ διαστήματος λειτουργίας τοῦ Φρονιστηρίου (μόλις πέντε μηνῶν), ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἔπρεπε νὰ ὀργανωθῆ ἓνα πρωτότυπον καὶ συγχρόνως, κατὰ τὸ δυνατόν, πρότυπον Ἱερατικὸν Φρονιστήριον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἔπρεπε νὰ ἐκπαιδευθοῦν καὶ νὰ ἀσκηθοῦν ἐπαρκῶς 45 ἄνθρωποι, διὰ νὰ καταστοῦν ὑπεύθυνοι ἱερεῖς ἐνοριῶν, ἦτο φυσικὸν νὰ ὑπάρχη μᾶ ὑπερέντασις, ἐν συνδυασμῷ μὲ κάποιαν ἀγωνίαν. Καί, δόξα τῷ

Θεῶ, ἐπετεύχθη πέρυσσι καὶ ἡ ὀργάνωσις τοῦ Φροντιστηρίου καὶ ἡ ἰκανοποιητικὴ ἐκπαίδευσις τῶν ἀποφοίτων τῆς πρώτης σειρᾶς.

Ἐφέτος, ὑπῆρχεν ἡ πείρα, εἶχε στρωθῆ ἡ ἐργασία καὶ ἐπροχωροῦμεν ἐπὶ εὐάφορος πὸν εἶχεν ἤδη κατακτηθῆ, ἐφροντίσαμεν δὲ διὰ τὴν σταθεροποίησιν τῶν θέσεών μας ἐπ' αὐτοῦ καὶ τὴν περαιτέρω προώθησιν. Ἐξ ἄλλου, τὸ ἐννεάμηρον τῆς ἐκπαιδευσεως παρεῖχεν ἄνεσιν μεγαλυτέραν, διὰ τὴν ἐμπέδωσιν τῶν γνώσεων καὶ τὴν συστηματοποιημένην ἐργασίαν καὶ εἰς τοὺς διδάσκοντας καὶ εἰς τοὺς ἐκπαιδευομένους. Ἀλλὰ καὶ ἄλλοι παράγοντες συνετέλεσαν εἰς τὴν ὁμαλωτέραν καὶ ἀνετιωτέραν λειτουργίαν τοῦ Φροντιστηρίου, ἥτοι ὁ διορισμὸς βοηθητικοῦ προσωπικοῦ, ἡ περιφραξις καὶ ὁ ἐξωραϊσμὸς τοῦ χώρου τοῦ Φροντιστηρίου, ὁ ἐξοπλισμὸς μὲ ὀλίγα τινὰ τεχνικὰ μέσα κ.λ.π.

Βεβαίως ὑπάρχουν ἀκόμη ἐλλείψεις εἰς τὸν τεχνικὸν ἐξοπλισμὸν, ἀπαραίτητον δὲ ἐν τοιοῦτον Ἰδρυμα. Ὑπάρχουν ἀκόμη καὶ ἐλλείψεις εἰς διδακτικὸν προσωπικόν, διότι τὸ κενὸν πὸν ἐδημιουργήθη μὲ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ ἀγίου Χαλκίδος δὲν ἀνεπληρώθη ἀκόμη.

Ἀπὸ ἀπόψεως ἀριθμοῦ σπουδαστῶν, ἐφέτος ἀποφοιτοῦν κατὰ 9 περισσότεροι, ἥτοι 54, ἐκ τῶν ὁποίων ἐχειροτονήθησαν ἤδη 47 καὶ οἱ ὑπόλοιποι θὰ χειροτονηθοῦν ἐντὸς τοῦ θέρους. Ἐξ ὄλων τούτων, οἱ δέκα εἶναι διδάσκαλοι, τρεῖς τελειόφοιτοι τῆς Παντείου καὶ οἱ ὑπόλοιποι ἀπόφοιτοι τοῦ Γυμνασίου.

Τόσον ἡ αὔξησις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν σπουδαστῶν, ὅσον καὶ ἡ καλὴ λειτουργία καὶ ἡ ἀπόδοσις τοῦ Φροντιστηρίου ἔχουν ἓνα σοβαρὸν ὑπόβαθρον, τὸ ὁποῖον ὀφείλεται κατὰ μέγα μέρος εἰς τὴν ἐνοοικίην ἐξέλιξιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν μας πραγμάτων. Ὑποψήφιοι, σπουδασταὶ καὶ καθηγηταὶ ἔχουν ἀντιληφθῆ, ὅτι σήμερον ὑπάρχει Διοίκησις τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία προχωρεῖ εἰς ὑγιᾶ ἀναμόρφωσιν ὄλων τῶν τομέων τῆς ἐκκλησιαστικῆς δραστηριότητος καὶ προχωρεῖ μὲ σύστημα, μὲ σύνεσιν, μὲ παλμόν, μὲ πίστιν καὶ μὲ δύναμιν.

Καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ σπουδαιότερον γεγονός, πὸν ἀναπτερώνει τὸ φρόνημα διδασκόντων καὶ διδασκομένων, ἐνισχύει τοὺς πόθους μας καὶ δημιουργεῖ ἀσφαλῆ προκάλυψιν, διὰ τὰ ἐπιδοθῶμεν εἰς τὸ δημιουργικὸν ἔργον. Καὶ αὐτὸς εἶναι ὁ σπουδαιότερος παράγων, πὸν θὰ συντελέσῃ μελλοντικῶς εἰς τὴν προσέλευσιν περισσοτέρων ὑποψηφίων κληρικῶν.

Καὶ διὰ τὴν ἐφετεινὴν ἐργασίαν αἰσθανόμεθα τὴν ἀνάγκην τὰ εὐχαριστήσωμεν θερμῶς τὸν πανάγαθον Κύριον καὶ τὴν εὐσπλαγχνον Μητέρα Του, διὰ τὴν προστασίαν, τὴν ὁποίαν μᾶς παρέσχε, τὰ εὐχαριστήσωμεν Σᾶς Μακαριώτατε, διότι παρ' ὄλων τὸν ὄγκον

τῶν ἐργασιῶν Σας, ἡ πατρικὴ μέριμνά Σας παρακολουθεῖ μὲ ἔμπρακτον ἐνδιαφέρον τὰς ἀνάγκας καὶ τὴν πορείαν τοῦ Φροντιστηρίου.

Ἐὐχαριστοῦμεν ἀκόμη τὸν ἱερατικῶς προϊστάμενον τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τῆς Ἐυαγγελιστρίας π. Ἐλευθέριον Κορνᾶρον καὶ τὸν Πρόεδρον τοῦ Ἱεροῦ Ἰδρύματος ἱατρὸν κ. Καρδαμίτσην, διότι ἐπεδείκνουν κατανόησιν εἰς τὰ ζητήματά μας καὶ ἦσαν πρόθυμοι νὰ τὰ ἐξυπηρετοῦν. Ἐὐχαριστοῦμεν καὶ τὰς λοιπὰς Ἀρχὰς τοῦ Τόπου καὶ τὸν λαὸν τῆς Τήρου, διότι περιέβαλον μὲ στοργὴν καὶ εἰλικρινῆ ἀγάπην καὶ τὸ Φροντιστήριον ὡς σύνολον καὶ ἕνα ἕκαστον τῶν σπουδαστῶν κερχωρισμένως.

Καὶ ἡμεῖς προσεπαθήσαμεν, ἐν τῷ μέτρῳ τῶν δυνάμεών μας, νὰ καταστήσωμεν αἰσθητὴν καὶ ἐπωφελῆ τὴν παρουσίαν τοῦ Φροντιστηρίου εἰς τὴν πόλιν καὶ τὰ χωρία τῆς νήσου μὲ τὰς ὀργανωμένας κατὰ καιροὺς εορτίους συγκεντρώσεις, μὲ ὀμιλίαις εἰς τοὺς Ἱεροὺς Ναοὺς ἢ εἰς τὰ Ἐπιμορφωτικὰ Κέντρα, μὲ ἐξορμήσεις εἰς τὰ χωρία, μὲ λατρευτικὰς εὐκαιρίας κ.λ.π.

Ἀῦριον, οἱ 54 ἀπόφοιτοὶ μας ἀναχωροῦν. Ἐλπίζομεν, ἱκανοποιημένοι ἀπ' τὴν ἐδῶ παραμονὴν των, ὀπλισμένοι ἐπαρκῶς διὰ νὰ ἀντιμετωπίσουν τὰς ἀνάγκας τοῦ χωρίου των, ἐφωδιασμένοι μὲ πίστιν εἰς τὸ μεγαλεῖον τῆς ἀποστολῆς των, μὲ ἐνθουσιασμόν εἰς τὴν ψυχὴν νὰ ἐργασθοῦν διὰ τὸν πιστὸν καὶ ταλαιπωρημένον ἑλληνικὸν λαόν, ποὺ περιμένει τὸν παπᾶ τοῦ χωριοῦ του. Καὶ πρὸ πάντων, γεμᾶτοι ἀπὸ Χάριος Θεοῦ, μὲ τὴν ὁποίαν τοὺς ἐτροφοδότησεν ἐπὶ τόσους μῆνας ἡ Μεγαλόχαρη Παναγία μας, ἡ μεγάλη στοργικὴ Μάννα τῆς Ἱερᾶς αὐτῆς Νήσου καὶ τοῦ Ἔθνους μας ὀλοκλήρου.

Δι' ὅλους αὐτοὺς τοὺς λόγους πιστεύομεν, ὅτι οἱ ἀπόφοιτοὶ μας εἶναι φορεῖς ὑγιоῦς ἀνακαινιστικοῦ πνεύματος, τὸ ὅποιον μὲ παλμόν θὰ μεταδώσουν εἰς τὴν ἐνορίαν των.

Τοὺς εὐχόμεθα νὰ μείνουν πάντοτε πιστοὶ εἰς τὴν ἱερὰν ἀποστολὴν των, νὰ μείνουν «πιστοὶ μέχρι θανάτου».

Μετὰ ταῦτα, ἀφοῦ ἡ χορωδία τῆς Σχολῆς ἔψαλε κατανυκτικοὺς ὕμνους, ὀμιλῶν ὁ αἰδ. κ. Φίλιππος Μύαρης, ὡς ἐκπρόσωπος τῶν ἱεροσπουδαστῶν, εἶπε:

«Μακαριώτατε Δέσποτα,

Σεβασμιώτατε,

Αἰδεσιμολογιώτατοι,

Ἀξιοτίμοι Κύριοι ἐκπρόσωποι τῶν Ἀρχῶν,

Κυρίες καὶ Κύριοι,

Ἐνα ἀποσήμερο τοῦ περασμένου Ὀκτώβρη, μὲ πολλὴν συγκί-

νησιν καὶ ἱερεῖς σκέψεις φθάναμε στὸ εὐλογημένο ἱερὸ νησί. Ἐνεβήκαμε τὸν ἀνηφορικὸ δρόμο πρὸς τὴν Μεγαλόχαρη, κάτω ἀπὸ τὴν σκέπη τῆς Ὁποίας κυριολεκτικὰ ἐγκατασταθήκαμε. Μᾶς ἀνέμενε ἐδῶ ἡ προστασία τῆς Παναγίας Μητρὸς μας καὶ ἡ πατρικὴ ἀγάπη τῶν πατέρων καὶ καθηγητῶν μας.

Πέρασαν ἀπὸ τότε ἐννέα ὀλόκληροι μῆνες ἀληθινῆς οικογενειακῆς ζωῆς.

Μὲ τὴν πνευματικὴ καθοδήγηση καὶ τὴν πατρικὴ ἀγάπη τοῦ Διευθυντοῦ μας π. Ἡλία καὶ τῶν λοιπῶν πατέρων καὶ καθηγητῶν μας, φθάσαμε στὸ τέρμα τοῦ πνευματικοῦ μας μαρathonίου ἐν τῇ σχολῇ. Φθάσαμε στὸ τέρμα τῆς ἐτοιμασίας, γιὰ νὰ ἀρχίσουμε πάνοπλοι τὸν ἀγῶνα τῆς σωτηρίας τῶν ψυχῶν.

Ἄς μοῦ ἐπιτραποῦν, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ, λίγες σκέψεις γύρω ἀπὸ τὸ ἔργο μας.

Ὁ Ἱερεὺς εἶναι ἓνας ἀπόστολος, ἓνας Ἀπεσταλμένος τοῦ Κυρίου. Δὲν εἶναι ἐπινόσεις ἀνθρωπίνῃ ἢ ἀποστολῇ του, εἶναι κλήσις καὶ ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ. Ὁ ἄξιος τῆς ἀποστολῆς του ἱερεὺς ζῆ ὡς «κατενώπιον Θεοῦ» καὶ τοῦτο εἶναι — πρέπει νὰ εἶναι — τὸ μοναδικὸ βίωμά του. Ζωτανὸ ἀφιέρωμα στὸν Κύριον Ἰησοῦν. Γιαντὸ ἀπαιτεῖ φλόγα ἀπὸ τὸν κληρικὸ ὁ Θεὸς («ὁ ποιῶν... τοὺς λειτουργοὺς Αὐτοῦ πυρὸς φλόγα»). Σὲ κάθε στιγμή ὑπηρετεῖ ἀποκλειστικὰ σ' αὐτὸν τὸν ὑπέροχο σκοπὸ: Νὰ ἀνυψῶσῃ τίς ψυχὰς στὸν Οὐρανό. Δὲν ὑποβιβάζει ἔτσι τὴν ἱερὴ διακονία σὲ στεῖρο ἐπάγγελμα. Τὴν ἀντικρῶζει σὰν λειτουργημὰ καὶ ὑπουργημὰ θεῖο. Ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρὰ δὲν τὴν βλέπει σὰν ἔργο στενὰ θρησκευτικὸ, ἀγιαστικὸ. Τὸ ζῆ καὶ τὸ ἀσκεῖ σὰν πολὺπλευρὴ δημιουργία.

Ζάλη καταλαμβάνει τὴν σκέψη μας, ὅταν ἀναλογιζόμεθα πόσο ὑψηλὰ τοποθετεῖ ὁ Θεὸς τὸν ἱερέα του. Καὶ αὐτὸ εἶναι κάτι ποὺ πρέπει νὰ μᾶς προβληματίζη. Εἶναι κάτι πολὺ μεγάλο· ἀσύλληπτα μεγάλο. Κάτι πέρα ἀπὸ τὰ ἀνθρώπινα, ποὺ ἀπορεῖ κανεὶς πῶς ὁ Θεὸς τὸ ἔχει ἐμπιστευθῆ σὲ χέρια ἀνθρώπινα.

Τί εἶναι λοιπὸν ὁ Ἱερεὺς; Εἶναι πράγματι ὁ πνευματικὸς πατέρας τοῦ ποιμνίου του. Εἶναι ὁ ὑπεύθυνος γιὰ τίς ψυχὰς τῶν ἐνοριτῶν του καὶ θὰ κληθῆ κάποτε νὰ δώσῃ λόγον γιαντὲς. Παραστέκει σὲ ὅλες τίς ἀποφασιστικὰς στιγμὰς τῆς ζωῆς του τὸν ἀνθρώπου, ἀπὸ τὴν γέννησί του ἕως τὸν τάφον. Ἀλλὰ καὶ πέραν αὐτοῦ προσφέρει καὶ τότε τίς εὐχὰς του γιαντόν.

Ἀλλὰ μήπως στίς καθημερινὰς προσευχὰς καὶ ἀγιαστικὰς πράξεις περιορίζεται ἡ ὅλη διακονία τοῦ ἱερέως; Ὁχι βέβαια. Ὁμιλεῖ στὴν καρδιά τοῦ ἀνθρώπου τοῦ πονεμένου, γιὰ νὰ τὸν παρηγορήσῃ, νὰ τὸν οἰκοδομήσῃ, νὰ τὸν σώσῃ.

Ὁ ἱερέυς, σὰν ἀπόστολος τῆς ἱερωτέρας ἰδεολογίας, προβάλλει μὲ τὴν διδασκαλία του τὸν θησαυρὸ τῆς ἀλήθειας τῆς λυτρωτικῆς, προσφέρει «ρήματα ζωῆς». Ἀπευθύνεται στὸν ἄνθρωπο μέσα σ' ἓνα αἰῶνα ἀνταγωνισμοῦ τῶν ἰδεῶν, μὲ ἓνα κήρυγμα συγχρονισμένο καὶ πρωτίστως Χριστοκεντρικό. Προσφέρει στοὺς συνανθρώπους του κώδικα ζωῆς, ραντισμένο μὲ τὸ Αἷμα τοῦ Θεοῦ τῆς ἀλήθειας καὶ τῆς ἀγάπης, τῆς Σαρκομένης καὶ Σταυρωμένης ἀγάπης.

Δὲν εἶναι ἐλεγκτῆς τοῦ ἁμαρτωλοῦ ἀδυσώπητος. Καντηριάζει τὴν ἁμαρτία καὶ τὴν μισεῖ, ἀλλὰ ἀγαπᾷ τὸν ἁμαρτωλόν. Ἀπευθύνεται στὸν ἄνθρωπον. Ἐμπρὸς του ἔχει τὴν ἀνθρωπίνην προσωπικότητα, σὰν ὑπερτάτη ἀξία, τὴν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, καὶ αὐτὴν ὑπηρετεῖ. Ἀναζητητῆς καὶ καλλιεργητῆς ψυχῶν, πλησιάζει μὲ κίνητρο πάντοτε τὴν ἀγάπην, τὴν χριστιανικὴν ἀγάπην, τὸν «κοιπιῶντα καὶ πεφορτισμένον» ἄνθρωπον, γιὰ νὰ τὸν ἀνακουφίσῃ ἀπὸ τὸ βάρος. Δὲν κωφεύει στὴν κραυγὴ τῆς ἀγωνίας τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπου. Σκύβει ἐπάνω ἀπὸ τὴν αἰμάσσουσα καρδιά του, ὡς καλὸς Σαμαρείτης, καὶ ἀκούει τοὺς παλμούς της γιὰ νὰ ἀπαντήσῃ ἐμπράκτως στὸ σῆμα κινδύνου ποὺ ἐκπέμπει ἀπεγνωσμένα. Εἶναι ἔτοιμος νὰ νύξη πόδας ἄλλων («λεντίω ζωννόμενος»), ὅπως ὁ Κύριός του. Δὲν μένει κολλημένος στὴν Ὀραία Πύλη τοῦ ναοῦ, περιμένοντας νὰ ἔλθῃ σ' αὐτὸν ὁ λαός. Αὐτὸς σπεύδει πρὸς τὸν λαόν.

Ψάχνει καὶ βρίσκει τὸ χωρισμένο ἀνδρόγυνον καὶ ἀγωνίζεται γιὰ νὰ ἐπανασυνδέσῃ τοὺς σπασμένους κρίκους. Μπαίνει μέσα στὴν τρώγλη τοῦ φτωχοῦ ἐνορίτου του καὶ ἀντιμετωπίζει μαζὶ μὲ τὸν φτωχὸ πατέρα τὴν πεῖνα καὶ τὴν δυστυχία τοῦ παιδιοῦ του. Τρέχει νὰ συντροφεύσῃ καὶ νὰ ξεκουράσῃ τὴν πονεμένη καὶ μόνη γηρασμένη ψυχή. Κατεβαίνει στὸ λιμάνι γιὰ νὰ βρῆ καὶ ἐκεῖ τὴν χαμένη δραχμὴ. Κάθεται σὰν στοργικὸς πατέρας στὸ προσκεφάλι τοῦ ἀρρώστου ἐνορίτου του. Προετοιμάζει τὸν ἐτοιμοθάνατο γιὰ τὸ αἰώνιο ταξίδι. Ἀνεβαίνει στὸ στολισμένο καὶ πλούσιο σπίτι, ἀπὸ τὸ ὁποῖον λείπει ἴσως ὁ μοναδικὸς θησαυρός, ὁ Χριστός, τὸν Ὅποῖον μεταφέρει ὁ ταπεινὸς λειτουργός του. Παρηγορεῖ τὴ χήρα μάνα καὶ προστατεύει τὰ πονεμένα ὄρφανά. Δὲν ξεχνάει τὰ ξηνητεμένα παιδιὰ του, στὰ ὁποῖα στέλνει ρήματα ζωῆς στὶς γεμάτες ἀπὸ πατρικὲς συμβουλὲς ἐπιστολές του. Ἰδιαιτέρως ἡ στοργὴ του καὶ τὸ ἐνδιαφέρον του ἀγκαλιάζει, ποίους ἄλλους; τοὺς νέους μας. Κάνει τὸ πᾶν γιὰ νὰ τοὺς μαζέψῃ ἀπὸ τὸ γήπεδο, στὸ ὁποῖον καὶ μόνο ἴσως τρέχουν ἀπὸ τὸ σχολεῖο τοῦ ἐγκλήματος, τὸν κινηματογράφο, ἀπὸ τὶς ἀμφίβολες καὶ ἐπικίνδυνες παρέες. Ἀπὸ τὰ σκοτεινὰ ὑποπτα κέντρα, μέσα εἰς τὰ ὁποῖα λατρεύονται τὰ σύγχρονα εἰδωλα καὶ δημιουργοῦνται χαρακτῆρες χωρὶς περιεχόμενο, χωρὶς ἰδανικά, χωρὶς σφραῖγος στὴ ζωὴ, χωρὶς χαρά, χωρὶς Χριστόν.

Διοργανώνει μορφωτικές εδκαιρίες, με τις όποιες αναγκάζει τὸν νέο νὰ προβληματιστῆ καὶ νὰ ἀντιμετωπίσῃ προσγειωμένα τὴν πραγματικότητα τῆς ζωῆς, κάτω ἀπὸ τὸν προβολέα τῆς πίστεως. Προσφέρει ψυχαγωγικὲς εδκαιρίες, πὸν θὰ ξεκουράσουν καὶ θὰ ἀναπληρώσουν τὴν ἀνάγκη τῆς ψυχῆς τῶν νέων γιὰ χαρά.

Ἐνοίγει τομεῖς δράσεως μέσα στοὺς ὁποίους διοχετεύει τὴν νεανικὴν δυναμικότητα καὶ ζωτικότητα καὶ δίνει ἔτσι νόημα καὶ περιεχόμενο στὴ ζωὴ τοῦ νέου. Γίνεται τοῖς πᾶσι τὰ πάντα, ἵνα τοὺς πάντας εἰς Χριστὸν ὀδηγήσῃ. Γίνεται ὁ φάρος πὸν φωτίζει τοὺς πεπλανημένους, τὸ λιμάνι πὸν δέχεται τοὺς καταβοτσακισμένους. Ὁ πατὴρ πὸν ἀγκαλιάζει τοὺς παραστρατημένους. Γίνεται ἡ καρδιὰ τῆς ἐνορίας τὸν ἢ μαρτυρία τοῦ Χριστοῦ στὸν κάθε σύγχρονο κουρασμένο ἄνθρωπο. Ἀναδεικνύεται ἔτσι ἀληθινὸς πατὴρ καὶ ὡς πατὴρ ἀντιμετωπίζει τὸ ἔργον του.

«Μύριαι τῷ πατρί, καθ' ἑκάστην, πρὸς ἑκάστους, ὑπὲρ ἑκάστου τροπαί! Ἐρπάζεται τις καὶ συνήγορος ὁ πατὴρ. Λιμὸς ἐνοχλεῖ καὶ τροφὸς ἐκ συνηγόρου γίνεται νοσεῖ τις καὶ εἰς ἰατρὸν ὁ τροφὸς μεταβάλλεται. Πένθει τις περιπίπτει, καὶ νοσοκόμος ἐδρίσκεται παραμύθιον ξένων ἐπέστη φροντὶς καὶ ξενοδόχος ὁ πάντα γεγρονὸς ἀναδείκνυται», ὅπως μᾶς ἀναφέρει ὁ ἱστορικὸς Θεοδώρητος γιὰ τὸν ἱερὸ Χρυσόστομο.

Μακαριώτατε Δέσποτα,

Ἡ ὥρα τοῦ ἀποχωρισμοῦ ἔφθασε. Οἱ καρδιὲς ὄλων μας αἰσθάνονται κάποιο σφύξιμο. Δὲν εἶναι μικρὸ τὸ γεγονός, ὅτι σὲ λίγο θὰ ἐγκαταλείψουμε τὸ εὐλογημένο ἱερὸ νησι τῆς Μεγαλόχαρης καὶ τὴ σχολή μας. Θὰ ἀποχωριστοῦμε ἀπὸ σεβαστὰ καὶ προσφιλῆ πρόσωπα. Ὅμως ὁ ἀποχωρισμὸς αὐτός, ἐνῶ μᾶς συγκινεῖ, δὲν μᾶς πικραίνει, διότι πάντοτε θὰ εἴμεθα ἐνωμένοι γύρω ἀπὸ τὴν Μυστικὴν Τράπεζα.

Ἐξομολογήσωμεν λοιπὸν τὸν Θεὸν ὑπὲρ πάντων τῶν φανερῶν καὶ ἀφανῶν ἐδεργείων τῶν εἰς ἡμᾶς γεγεννημένων. Ἐκφράσωμεν τὴν ἐδγνωμοσύνην μας πρὸς τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν, πὸν με τὴν Ἱδρυσιν τοῦ Φροντιστηρίου αὐτοῦ μᾶς ἐβοήθησεν εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ ἱεροῦ μας πόθου.

Ἐκφράσωμεν τὴ βαθειὰ μας ἐδγνωμοσύνη καὶ τὰς θεομᾶς ἐδχαριστίας μας πρὸς τοὺς ἀκούραστους σεβαστοὺς μας Πατέρας καὶ Καθηγητάς, πὸν δὲν ἐφείσθησαν κόπων, γιὰ νὰ μᾶς ἐκπαιδεύσουν καὶ ὀδηγήσουν, με τὴν ἀληθινὰ πατρικὴ τους ἀγάπη, στὸ δρόμο τῆς ἱερατικῆς μας διακονίας.

Τέλος εὐχαριστοῦμεν ὅλους Ὑμᾶς, πού μὲ τὴν ἀγάπη Σας μᾶ παρακολογηθήσατε ὅλο αὐτὸ τὸ διάστημα καὶ ἤλλατε στὴν τελευταία μας αὐτὴ συνάντηση, γιὰ νὰ μᾶς κατενοδώσετε. Δεχθῆτε παρακαλοῦμε μιὰ τελευταία μας παράκληση. Θέλουμε τὶς προσευχῆς Σας. Θέλουμε τὶς παρακλήσεις Σας στὸ Θεό, γιὰ νὰ μᾶς βοηθήσῃ εἰς τὸ μεγάλο καὶ δύσκολο ἔργο μας. Ἡ ἀγάπη μας θὰ εἶναι μαζί Σας. Σᾶς εὐχαριστοῦμε».

Ἀκολουθῶς, ἀφοῦ ἐν τῷ μεταξύ ἐψάλησαν ἐκκλησιαστικοὶ Ὑμνοι, ὠμίλησε καὶ μιὰ ἐκ τῶν παρισταμένων πρεσβυτέρων, ἡ κ. Βασιλικὴ Ἀλικάκου, εἰποῦσα τὰ ἀκόλουθα διὰ τὸ ἔργον τῆς πρεσβυτέρας εἰς τὴν ἐνορίαν:

«Μακαριώτατε,
Σεβαστὴ Διεόθονσις,
Σεβασμιώτατοι,
Αἰδεσιμώτατοι,
Ἀξιότιμε κ. Δήμαρχε,
Ἀξιότιμοι Κύριοι καὶ Κυρίες,
Εὐλαβεῖς Πρεσβυτέρες,

Ἐχον περάσει ἐννέα μῆνες ἀπὸ τότε πού ἤλλαμε γεμάτες προσδοκίαι καὶ ὄνειρα ἱερά.

Καὶ ὅμως εἶναι σὰν νὰ πατήσαμε σήμερον τὸ πόδι μας εἰς τὸ εὐλογημένο αὐτὸ νησί τῆς Μεγαλόχαρης.

Ἀκούοντας ἡ κάθε μιὰ ἀπὸ μᾶς τὴν κλήσιν τοῦ Θεοῦ, ξεκινήσαμε μὴν μὲ τοὺς τότε λαϊκοὺς συζύγους μας, καὶ τώρα Ἱερεῖς, γιὰ τὸ μεγάλο δρόμο τοῦ λειτουργήματος τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς διακονίας τῆς ἀγάπης πρὸς τοὺς στανθρώπους μας.

Ὅμως νοιώσαμε ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή μιὰ ζεστασιά καὶ μιὰ ἀσφάλεια.

Τοῦτο συνέβη πρῶτα, γιὰτὶ βρεθήκαμε πολὺ κοντὰ στὸν τόπον τῶν θαυμάτων, κάτω ἀπὸ τὴν ἄμεση προστασία τῆς Μεγαλόχαρης. Ἐπειτα, γιὰτὶ δὲν εἶμασταν ἐντελῶς μόνες, ὅπως ἀρχικὰ νομίσαμε. Βρέθηκα κί ἄλλες στὴν ἴδια ἀκριβῶς μὲ τὴν δική μας θέση, μὲ τὰ ἴδια ἰδανικά, μὲ τὶς ἴδιες δυσκολίες, μὲ τὸν ἴδιο σκοπὸ καὶ ἀγῶνα, πράγματα πού μᾶς ἤρωσαν μεταξύ μας καὶ μᾶς καλοῦσαν σὲ κοινὴ συνάντηση, πού τὴν ὠνομάσαμε φιλικὸ κῶκλο τῶν Πρεσβυτέρων.

Ἐκεῖ, σκωμμένες ἐπάνω στὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ, καθρεπτιζόμασταν γιὰ νὰ βροῦμε τὶς ἀτέλειές μας, παίρναμε δύναμη γιὰ τὸν εὐ-

γενικό αγώνα πού ξανοίγεται μπροστά μας, φωτιζόταν ὁ νοῦς μας γιά ν' ἀποκτήσουμε σύνεση καί σοφία, πού εἶναι τόσον ἀπαραίτητες στήν καινούργια μας ιδιότητα.

Ἐκεῖ, στόν κύκλο μας, ἐνώνονταν οἱ ψυχές μας σέ μιὰ βαθύτερη καί πνευματικώτερη γνωριμία, ἐλόnton ἀπορίες σχετικὰ μέ τήν χριστιανική ζωή, καί τήν Λειτουργική καί Ποιμαντική δραστηριότητα τῶν Ἱερέων μας, στήν ὁποία κάποιον ρόλον θά παίξουμε κι' ἐμεῖς, μεγάλωνε ὁ ὀρίζων τῆς ἀγάπης μας γιά νά περιλάβη ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, πού μᾶς περιτριγυρίζουν.

Στόν κύκλο μας, ὅσες βρεθήκαμε ἐδῶ, περάσαμε κι' ἐμεῖς ἀπό μιὰν ἐκπαίδευση, μέ τήν ὁποίαν ἐτοιμάσθηκε ὁ ἐσωτερικός μας κόσμος γιά τήν νέα μας θέση μέσα στήν ἐ ν ο ρ ί α, πού θά ὑπηρετήσετε ἐσεῖς οἱ νέοι Ἱερεῖς. Μόνο πού ἐμεῖς δὲν θά πάrouμε π τ ν χ ί ο...

Καί κάτι ἄλλο ἀκόμη. Τί κριμα πού δὲν ἦσαν ἐδῶ ὅλες οἱ νέες πρεσβυτέρες νά ἐκπαιδευθοῦν ποικιλοτρόπως σ' αὐτὸ τὸ Ἱερό Νησί μέ τίς τόσες πνευματικὲς ἐνκαιρίες. Ἀλλά ὁ Κ α λ ὸ ς Θεὸς θά φροντίσῃ καί γι' αὐτές, θά βροῖ κάποιον τρόπο, γιά ν' ἀναπληρώσῃ τὰ ἐλλείποντα καί νά θεραπεύσῃ τὰ ἀσθενῆ.

Γιατί πρέπει καλὰ νά τὸ καταλάβουμε. Ἀπὸ ἀπόψε πού ἀφήνετε τὸ Φ ρ ο ν τ ι σ τ ῆ ρ ι ο ν καί ἔρχεσθε πλέον ὑπεύθυνα ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ καί τῶν ἀνθρώπων ν' ἀναλάβετε τήν Ἐ ν ο ρ ί α, οἱ εὐθῆνες καί ὑποχρεώσεις σας ἀξάνουν.

Τέλειωσαν ἐδῶ οἱ ἐξετάσεις πού ἐδίδατε μόνον σεῖς πρὸς τοὺς Κ α θ η γ η τ ᾶ ς, οἱ ὁποῖοι στὸ κάτω-κάτω ἦσαν μόνοι καί ἔδειχναν κατανόηση. Ὅμως ἀπὸ αὔριο ἀρχίζουν ἐξετάσεις καί γιά σᾶς καί μᾶς τῖς πρεσβυτέρες καί ὅλη τήν οἰκογένειά μας. Ἐξετάσεις μόνιμες, ἰσόβιες θά ἔλεγα, ἐξετάσεις πολύπλευρες, ἀπὸ τήν τέλεση τῶν Μυστηρίων μέχρι τήν ἀγάπη τῶν παιδιῶν μας, ἀπὸ τήν Ποιμαντικὴ δράση μέχρι τὸ νοικοκυριό μας. Ἐξετάσεις πρὸς ἕνα πολυσύνθετο πλῆθος μικρῶν καί μεγάλων, ὀλιγαρκῶν καί ἀπαιτητικῶν, πιστῶν, ἀρηγῶν καί ἀδιαφόρων, οἱ ὁποῖοι θά παρακολουθοῦν πάντα τίς ἐκδηλώσεις μας, ἄλλοι γιά νά πάρουν παράδειγμα, ἄλλοι ἀπὸ περιέργεια, ἄλλοι γιά νά στηριχθοῦν κι' ἄλλοι γιά νά ἐπισημάνουν τήν ἀσυνέπειά μας, καί νά δικαιολογήσουν μ' αὐτὴ τὰ δικά των σφάλματα καί παραλήψεις.

Μὰ κι' ἂν οἱ ἀνθρώποι δὲν ἀντιληφθοῦν, ἢ συγχωρήσουν τὰ λάθη μας, ὅμως θά δίνουμε ἐξετάσεις ἀδιάλειπτες νύχτα-μέρα πρὸς τὸν Κύριον, κού ἐκούσια δεχθήκαμε νά τὸν ὑπηρετήσουμε.

Δύσκολο λοιπὸν ἔργο μᾶς περιμένει, ἀλλὰ καὶ ὑψηλὸ καὶ ἅγιο. Γνωρίζουμε τὴν ἀδυναμία μας γιὰ μιὰ τέτοια ὑψηλὴ ἀποστολή, γι' αὐτὸ καὶ πάντα πρέπει νᾶμαστε ταπεινοὶ καὶ νὰ ἐδρισκόμεθα σὲ διαρκῆ ἐπικοινωνία μὲ τὸν Θεό, γιὰ ν' ἀντλοῦμε ἀπὸ Αὐτὸν δυνάμεις.

Τὰ κεφάλαιά μας θᾶναι κυρίως πνευματικά. Αὐτὸ πὸν χρειάζεται ἀπαραιτήτως εἶναι ἡ ἀγνή διάθεσίς μας, ἡ ἄδολος προσφορὰ τῶν ψυχῶν μας. Ἐὰν αὐτὸ εἶναι ἐξασφαλισμένο, θὰ βροῦμε τὸν τρόπον καὶ τὰ μέσα νὰ ἐνεργήσουμε ὅπως πρέπει σὲ κάθε στιγμή. Θὰ βοηθήσῃ καὶ θὰ φωτίσῃ ὁ Θεός.

Μὲ δυὸ φτερά κυρίως πρέπει νὰ πετάξουμε. Τὸ ἓνα θὰ μᾶς ἐνώ-
νῃ μὲ τὸν Θεό, θὰ εἶναι ἡ δύναμίς μας: *Λέγεται Πί-
στις*. Τὸ ἄλλο θὰ μᾶς συνδέῃ μὲ τοὺς ἀνθρώπους, μὲ ὄλους τοὺς
ἀνθρώπους, θὰ εἶναι ἡ δρᾶσις μας: *Λέγεται Ἀγάπη*.

Μ' αὐτὰ τὰ δυὸ κομπιὰ θὰ προχωρῇ ἡ βάρκα τοῦ Ἱερα-
τικοῦ σπιτιοῦ μας καὶ μαζὺ καὶ τῆς Ἐνορίας μας, ὅ-
που *Καπετάνιος θᾶναι ὁ Χριστός*.

Ἐμεῖς, σὰν σὴντροφοὶ στὴ ζωὴ σας, θᾶμαστε καὶ στὴν καινούρ-
για πορεία σας πιστὲς ἀκόλουθες καὶ συνεργάτιδες πολῦτιμες
γιὰ νὰ κάνετε σωστὸ αὐτὸ πὸν ὑποσχεθήκατε μὲ τὴν χειροτο-
νία σας.

Σεῖς θὰ προβάλλεσθε ἢ μᾶλλον δι' ὑμῶν ὁ Χριστός καὶ
ἡ Ἐκκλησία του. Ἐμεῖς θὰ προσπαθοῦμε νὰ σκονιπίζουμε
καὶ νὰ πλένουμε τὰ ἄχρηστα στοιχεῖα πὸν θὰ εἶναι ἐπικίνδυνα στὸ
ἔργον σας. Θᾶμαστε *Μάρθες* ταπεινὲς πὸν θ' ἀγωνιζώμαστε
νὰ ἐξασφαλίζουμε τὸ μέτωπο τῶν ὀπισθεν, πὸν λέγεται Ἱερα-
τικὴ οἰκογένεια. Κι' ἂν δὲν εἶμαστε σὲ θέση νὰ κάνουμε
ἐξωτερικὴ ἐργασία καὶ περιορίζομαστε μόνο σ' αὐτό, νὰ διαφυλά-
ξουμε δηλαδὴ ἐνωμένο, ἀμόλυντο, πνευματικὸ τὸ Ἱερατικὸ
σπιτικὸ μας, νὰ ξέρετε, ὅτι πατᾶτε σὲ βᾶση στέρεα, θὰ κά-
νετε φτερά καὶ θὰ πετᾶτε ἀμέριμνοι ἀπὸ ἐσωτερικοὺς περισπασμοὺς
γιὰ τὴν σωτηρία τῶν ἐνοριτῶν σας. Αὐτὸ τὸ μικρὸν μέτωπον ἀνα-
λαμβάνομε ἔμεῖς, τὸ σπῖτι μας καὶ τὰ παιδιὰ μας. Τὸ ἐσωτερικὸ
μέτωπο. Τὸ ἐξωτερικὸ εἶναι δικό σας.

Ἐὰν ἐξασφαλίσουμε νίκη πρὸς τὰ ἔσω, θὰ σᾶς βοηθήσουμε ὅσο
μποροῦμε πρὸς τὰ ἔξω. Μὰ πιστεύουμε πὸς αὐτὴ ἡ νίκη εἶναι
προϋπόθεσις καὶ γιὰ τὴν ἐξωτερικὴ νίκη.

Σ' ἓνα γερμανικὸ στρατόπεδο, στὸ ἴδιο κελλὶ ἔμενε ἓνας Κλη-
ρικὸς κι' ἓνας φανατικὸς κομμουνιστής. Ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή ὁ
δεύτερος ἄρχισε τίς εἰρωνεῖες καὶ τὴν πολεμικὴ. Σὲ κάθε λόγο, σὲ

κάθε ἐκδήλωση τοῦ Κληρικοῦ θὰ εὗρισκε πάντα κάτω ἀντίθετο νὰ πῆ. Ὁ καλὸς Λευίτης τὸν ἠρείχτο μὲ καρτερικότητα καὶ πάντα προσπαθοῦσε ν' ἀνταποδίδῃ ἔμπρακτο ἀγάπη. Ἐπέρασε ἀρετὸς καιρὸς. Μιὰ μέρα ἐπεσκέφθη τὸν Κληρικὸ ἕνας φίλος του. Ὅταν ἔφρευγε τὸν ἠρώτησε:

Θέλεις νὰ σοῦ φέρω τίποτε; Καὶ αὐτὸς ἀπήντησε: Νὰ μοῦ φέρης τὸ βιβλίο: «*Ἡ μίμησις τοῦ Χριστοῦ*». Καὶ στρεφόμενος πρὸς τὸν κομμουνιστὴ ἠρώτησε ἐπίσης: Ἔσεῖς τί θὰ θέλατε; Καὶ αὐτὸς ἀπήντησε: Ἀπολύτως τίποτε! Τῆ «*Μίμησις τοῦ Χριστοῦ*» τὴν ἔχω καθημερινῶς μροστὰ μου. Εἶναι ὁ καλὸς αὐτὸς Κληρικός!

Πόσον εὐτυχεῖς θὰ εἴμεθα, ἂν πολλοὶ ἐχθροὶ τῆς πίστεώς μας, βλέποντας τὸ καλό σας καὶ τὸ καλό μας παράδειγμα, ποῦν αὐτὴ τὴν φράση:

Τὴν «*Μίμησις τοῦ Χριστοῦ*» τὴν ἔχουμε μπροστὰ μας. Εἶναι ἡ Πρεσβυτέρα, εἶναι... κί' ὁ... Παππᾶς μας».

Ἐν συνεχείᾳ, προσεφώνησαν τοὺς ἱεροσπουδαστὰς ὁ Δήμαρχος τῆς πόλεως καὶ ὁ Πρόεδρος τοῦ Ἱεροῦ Ἰδρύματος Ἐδαγγελιστρίας κ. Καρδαμίτσης, ὅστις εἶπε:

«Μακαριώτατε,

Ἐπὶ τῇ λήξει τῶν μαθημάτων τοῦ Ἀνωτέρου Ἱερατικοῦ Φροντιστηρίου Τήνου καὶ τῆς ἀπονομῆς τῶν ἀποδεικτικῶν φοιτήσεως εἰς τοὺς σπουδαστὰς τῆς δευτέρας σειρᾶς τοῦ Φροντιστηρίου, θεωρῶ καθήκον, ὅπως μεταφέρω εἰς αὐτοὺς τὸν ἐγκάρδιον χαιρετισμὸν τῆς Διοικήσεως τοῦ Ἱ. Ἰδρύματος Ἐδαγγελιστρίας, μετὰ τῶν συγχαρητηρίων αὐτῆς καὶ τῶν εὐχῶν, ὅπως ἡ Μεγαλόχαρη εἶναι συμπαραστάτις καὶ βοηθὸς εἰς τὸ βαρὺ καὶ ὑψηλὸν πνευματικὸν ἔργον, τὸ ὁποῖον ἕκαστος θὰ ἐπωμισθῇ ἀνὰ τὰ πέρατα καὶ τὰς γωνίας τῆς Ἑλληνικῆς Γῆς.

Ἀπερχόμενοι τῆς ἱερᾶς γῆς τῆς Νήσου Τήνου καὶ τοῦ ἱεροῦ χώρου, ἔνθα ἀσμένως παρεσχέθη πρὸς ὑμᾶς στοργὴ καὶ φιλοξενία, ἣτις προῆλθεν ἐκ τῆς ἀξιοποιήσεως τοῦ ὀβολοῦ τοῦ προσκνητοῦ, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ τὸ ἀπόσταγμα τῶν δακρῶν καὶ τοῦ πόνου αὐτοῦ, διατηρήσατε τὰ πνευματικὰ βιώματα, τὰ ὁποῖα ἀφειδῶς ἀπεκομίσσατε ὑπὸ τοὺς θόλους τοῦ Ναοῦ τῆς Μεγαλόχαρης καὶ ἐκ τῆς πίστεως τῆς ἀδόλου τῶν προσερχομένων προσκνητῶν.

Καταστήτε κήρυκες καὶ πρέσβεις τῆς δυνάμεως τῆς πίστεως ἣτις τοσοῦτον ἐντόνως ἐκδηλοῦται διὰ τοῦ θαύματος ἐν τῇ ἐπάλλξει ταύτῃ τῆς Ὁρθοδοξίας.

Ἔχετε πάντοτε ἐστραμμένα τὰ βλέμματα καὶ τὰς ἰκεσίας ὑμῶν πρὸς τὴν Θεομήτορα, ἵνα Αὕτη εἶναι ὁδηγὸς εἰς τὴν ἀνάτη ὁδὸν καὶ τὸν Γολγοθᾶν, τὸν ὁποῖον ἕκαστος ἐξ ὑμῶν θὰ ἀνέλθῃ.

Αἱ εὐχαὶ τοῦ λαοῦ τῆς ἱερᾶς καὶ φιλοξένου Τῆρου θὰ σᾶς ἀκολουθοῦν καὶ θὰ σᾶς συνοδεύουν καθ' ὅλην τὴν πορείαν τῆς ἐπιστροφῆς σας, ἐντὸς τῶν κόλπων τῶν οἰκογενειῶν σας καὶ τῆς μεγάλης πνευματικῆς οἰκογενείας, ἣν ἕκαστος ἐξ ὑμῶν θὰ ἀποκτήσῃ ἐν τῇ Ἐνορίᾳ του. Θεωρήσατε δὲ τὰς εὐχὰς μας εἰλικρινεῖς, διότι προέρχονται ἐξ ἀνθρώπων, τοὺς ὁποίους ἡ διαθήκη τῶν Κτητόρων τοῦ Ναοῦ τῆς Εὐαγγελιστρίας ἔταξεν ἐν τῇ ἀκροπόλει ταύτῃ τῆς Ὁρθοδοξίας, ἣτις εἶναι ἕσασαι κτίσμα καὶ κτῆμα τῶν Τηρίων καὶ τῶν ἀπανταχοῦ τῆς Γῆς ὀρθοδόξων, οἵτινες θεωροῦν ὑμᾶς πνευματικούς βλαστοὺς καὶ τέκνα ἡμῶν, ἅτινα ἀνέθορον ἐκ τῆς Ἁγίας γῆς, ἐξ ἧς καὶ ἡ θαυματουργὸς Εἰκὼν τῆς Εὐαγγελιστρίας ἐκ σπλάγχων γῆς ἀνέθορεν.

Συνειδητοποιήσατε πάντες τὴν ἀγάπην καὶ τὴν στοργὴν, μεθ' ἧς ἡμεῖς ὡς Διοικήσεις τοῦ Πανορθόξου Ἱεροῦ Ἰδρύματος καὶ ὡς ἐκπρόσωποι τῶν ἑκατοντάδων χιλιάδων προσκνητῶν σᾶς παρέσχομεν.

Διατηρήσατε τὴν εὐγνωμοσύνην ὑμῶν πρὸς τοὺς πνευματικούς πατέρας τοῦ Ἰδρύματός σας, τοὺς διδασκάλους καὶ καθηγητάς σας, τὴν Ἀποστολικὴν Διακονίαν, τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος καὶ τὸ Κράτος, οἵτινες ἐν ἀγαστῇ συνεργασίᾳ μετὰ τῆς Διοικήσεως Ἐπιτροπῆς τοῦ Ἱεροῦ Ἰδρύματος Εὐαγγελιστρίας κατώρθωσαν, ὅπως καὶ ἡ δευτέρα ἐξόρμησις τοῦ Ταχυρροῦθμον Ἱερατικοῦ Φροντιστηρίου ἀποδώσῃ τοὺς σημερινούς πλουσίους καὶ ἀγλαοὺς καρπούς.

Αἱ εὐχαὶ ὄλων μας Σᾶς ἀκολουθοῦν καὶ ἡ χάρις τῆς Μεγαλόχαρης σᾶς ἐδλογεῖ καὶ σκέπει τὴν δύσκολον καὶ ὑψηλὴν ἀποστολήν Σας».

Ἀφοῦ τὸ πρόγραμμα διηρθίσθη ὑπὸ τοῦ ἱεροσπουδαστοῦ κ. Ἀλεξίου Μαντζίρη, μετὰ τὴν ἀπαγγελίαν τοῦ ἐπικαίρου ποιήματος τῆς Χλόης Ἀγαϊκοῦ «Στὴ Σπορὰ» καὶ μετὰ καταλλήλους διὰ τὴν περίστασιν Ἐκκλησ. Ὕμνους, ὁ πανοσ. Διευθυντὴς τῆς Σχολῆς κ. Ἡλίας Μαστρογιαννόπουλος, ὁμιλῶν περὶ τοῦ πνεύματος, τὸ ὁποῖον ἡ Σχολὴ προσεπάθησε νὰ δώσῃ εἰς τοὺς μαθητάς της, εἶπεν:

Πόθος μας εἶναι, Μακαριώτατε, ὅσοι ἐξέλθουν ἀπὸ τὸ Φρον-

τιστήριον α) νὰ πιστεύουν πραγματικά, β) νὰ ζοῦν ἀληθινά, γ) κἀτι νὰ ἔχουν νὰ ποῦν στὸν διαφασμένον ἄνθρωπο τῆς ἐποχῆς μας, καὶ δ) κἀτι νὰ ἔχουν νὰ δώσουν στὶς πονεμένες ψυχές.

Ἡ Θρησκεία, δηλαδή ἡ Πίστις, ἡ Ἡθικὴ, ἡ Λατρεία, νὰ εἶναι γι' αὐτοὺς μία σ ο β α ρ ἄ ὑ π ὅ θ ε σ ι ς. Ὅχι ἐλαφρὰ καὶ δευτερεύουσα ὑπόθεσις, ὄχι ὑπόθεσις τύπων τοῦ παρελθόντος, ὄχι ὑπόθεσις χαμηλῶν συμφερόντων, ἀλλὰ μία ὑπόθεσις καθαρὰ καὶ ἀξιοπρεπῆς, ζωντανὴ καὶ ἀληθινὴ, γενναία καὶ ἀποφασιστικὴ, τιμία καὶ ἀνιδιοτελεῆς.

Ἡ ζωὴ τοῦ καθενὸς νὰ εἶναι ἓνα ἀνοικτὸ βιβλίον, μία ζωντανὴ καθαρογραμμένη ἐπιστολή, μία σάλπιγξ ἐξαγγελτικὴ καὶ ἐγερτήριος, μία μαρτυρία ζωῆς καὶ ἀνορθώσεως, ἓνα κήρυγμα σωτηρίας καὶ λυτρώσεως, μία λειτουργία μυσταγωγοῦσα πρὸς τὸ Α καὶ τὸ Ω τοῦ προορισμοῦ μας.

Ὁ καθένας νὰ εἶναι κήρυξ τῆς μοναδικῆς καὶ συγκλονιστικῆς πραγματικότητος τοῦ Θεοῦ, ἀπόστολος τοῦ Ἐσταυρωμένου καὶ Ἀναστάντος Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τὸ ἀγωνιώδες σήμερον, ἱερούργος τοῦ Εὐαγγελίου τῆς λυτρωτικῆς Χάριτος, τῆς ὑποποιοῦ ἀγάπης καὶ τῆς ἐν πνεύματι ἐλευθερίας, νυμφαγωγὸς τῆς κάθε πονεμένης ψυχῆς πρὸς τὸν μοναδικὸν Ἀντρωτήν, πρὸς τὸ θεομουρογὸν πῦρ τῆς θείας Ἀγάπης.

Διὰ τὴν πραγματοποίησιν τῶν πόθων μας αὐτῶν ζητοῦμεν, Μακαριώτατε, τὴν εὐχὴν Σας καὶ τὴν εὐλογίαν Σας».

Ἐν τέλει, ὁ πανοσιολ. κ. Διευθυντῆς παρεκάλεσε τὸν Μακαριώτατον νὰ κατακλείσῃ τὴν ἑορτὴν καὶ νὰ ἀπονείμῃ τὰ 54 πτυχία εἰς τοὺς ἀπολυομένους.

Ὁ Μακαριώτατος, κατασυγκεινημένος ἀπὸ τὴν ὅλην ἐκδήλωσιν, ἀπευθυνόμενος πρὸς τὸ πυκνὸν πλῆθος τῶν παρακολουθούντων τὴν ἑορτὴν, εἶπεν ἐπὶ λέξει τὰ ἐξῆς:

«Νομίζω, ὅτι ὅλοι θὰ εἶναι δυνατὸν νὰ αἰσθανθῆτε τὴν ἱκανοποίησιν καὶ τὴν ἐν Κυρίῳ ὑπερηφάνειαν, τὴν ὁποίαν ὡς ἐκπρόσωπος τῆς Ἀγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐν τῷ συνόλω της, αἰσθάνομαι αὐτὴν τὴν στιγμήν, ἐπὶ τῇ ἀπολύσει τῶν νέων βλαστῶν τοῦ Ἱεροῦ αὐτοῦ, ὅπως πρὸ ὀλίγου ἀπεκλήθη, Ἰδρύματος. Διότι δὲν προστίθενται ἀπλῶς πενήντα τέσσαρες νέοι ἐργάται τοῦ Εὐαγγελίου εἰς τοὺς ἤδη ὑπάρχοντας, ἀλλὰ διότι ἐπλησιάσαμεν κατὰ τι περισσότερον ἀπὸ τὸ ὅ,τι ἐγένετο εἰς τὸ παρελθὸν πρὸς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον θὰ πρέπη νὰ εἶναι τὸ ἰδανικὸν τῆς ἐκπαιδεύσεως τῶν κληρικῶν μας.

Δὲν γνωρίζω ἐὰν ὅλοι, ὅσοι παρακολουθοῦν αὐτὴν τὴν στιγμήν τὴν ὠραίαν αὐτὴν καὶ συγκινητικὴν ἐκδήλωσιν, ἔχουν συνείδησιν ἐνὸς μεγάλου προβλήματος, τὸ ὁποῖον ὑπῆρχε καὶ ὑφίσταται ἀκόμη ἐν πολλοῖς, ὡς πρὸς τὴν ἐκπαίδευσιν τοῦ Κλήρου μας.

Τὸ πρόβλημα αὐτὸ θὰ ἠδύνατο νὰ χαρακτηρισθῆ ὡς ἡ μεγάλη ἀντίφασις. Δηλαδή, ἐνῶ ἀπεστέλλοντο καὶ ἀποστέλλονται οἱ μέλλοντες ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας μας εἰς αὐτὸ τὸ μέγα καὶ ὄντως θεῖον ἔργον, ἐνῶ ἐπὶ ἔτη ἴσως, πάντως ὄχι ὀλιγότερα τοῦ ἐνός, ἀλλὰ καὶ δύο καὶ περισσότερα, ἐνῶ, λέγω, ἐπὶ ἔτη ὀλόκληρα ἠγωνίζοντο νὰ πλουτίσουν τὰς γνώσεις των, αἱ ὁποῖαι ὑπετίθετο ὅτι θὰ τοὺς διευκολύνουν εἰς τὸ μέγα ἔργον των, παρ' ὅλους τοὺς κόπους των, παρ' ὅλας τὰς προσπάθειάς τοῦ διδακτικοῦ προσωπικοῦ, παρ' ὅλους τοὺς ἀγωνιάς των καὶ τὰς ἀγωνίας των, ἐξήρχοντο δυστυχῶς κατὰ μέγα μέρος ἀνεργάτιστοι.

Αὐτὴ ἦτο ἡ μεγάλη ἀντίφασις, ἡ ὁποία ὑπῆρχε καὶ ἡ ὁποία, ὅπως εἶπον πρὸ ὀλίγου, ἐν πολλοῖς ὑφίσταται ἀκόμη. Ἡ ἀντίφασις αὐτὴ καὶ τὸ κενόν, τὸ χάσμα τὸ ὁποῖον ὑπῆρχε μεταξὺ τοῦ τί ἔπρεπε νὰ λαμβάνουν οἱ φοιτῶντες εἰς τὰς Σχολάς, αἱ ὁποῖαι προορίζονται διὰ τοὺς κληρικούς, καὶ ἐκεῖνου τὸ ὁποῖον πράγματι ἐλάμβανον, ἡ ἀντίφασις αὐτὴ ἦτο καὶ εἶναι ἀκόμη ἐν πολλοῖς τὸ μέγα πρόβλημα καὶ τὸ δρᾶμα, θὰ ἔλεγε κανεὶς, τῶν ἐκκλησιαστικῶν μας πραγμάτων.

Ἡδὴ ὁμως θὰ ἀντελήφθητε, ὅτι εἰς τὴν πρωτότυπον κατὰ τοῦτο καὶ πρότυπον δόξα τῷ Θεῷ, καὶ δόξα εἰς τὴν Παναγίαν Μητέτερα Του, ἡ Ὅποία ἠὐλόγησε τὴν προσπάθειαν αὐτὴν τόσον πλουσίως, χάρις, λέγω, εἰς τὴν πρωτότυπον καὶ πρότυπον αὐτὴν Σχολήν, ἔχομεν πλέον τὴν ἀπαρχὴν τῆς λύσεως τοῦ δράματος αὐτοῦ.

Πόσον συγκινητικὰ ὑπῆρξαν ὅσα ἠκούσαμεν, ὄχι διότι ἦσαν πρωτότυπα, ἀλλὰ διότι ἠσθανόμεθα, ὅτι ἦσαν πηγαῖα, ὅτι ἦσαν μέσα ἀπὸ τὰ βάθη τῆς ψυχῆς ἐκείνων ποὺ τὰ εἶπαν. Καί, ὑπεράνω ὅλων, ὅτι ἐπρόδιδον καὶ προδίδουν ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ εἶναι ἡ βάση, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν θὰ ξεκινᾷ τὸ ἔργον, τὸ ὁποῖον ἀναλαμβάνουν οἱ ἀπόφοιτοι τοῦ Φροντιστηρίου μας: Ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν λαόν, ὁ πόνος διὰ τὴν σωτηρίαν του καὶ ὁ πόνος διὰ τὴν εὐτυχίαν του. Αὐτὸ διαισθανόμεθα μέσα ἀπὸ ὅλα, ὅσα ἐλέχθησαν: ὅτι εἰς τὸ βάθος τῶν αἰσθημάτων των, εἰς τὸ βάθος τῶν ἐνεργειῶν καὶ τῶν ὀνειρῶν των, καὶ ἡ τῆς σεβαστῆς πρεσβυτέρας προσφώνησις, τὴν ὁποῖαν ἠκούσαμεν, εἶναι καὶ αὐτὴ μία ἀπήχησις αὐτῆς ἀκριβῶς τῆς ἀγάπης, αὐτοῦ ἀκριβῶς τοῦ πόνου, τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ

αισθάνεται κάθε ένας, ὁ ὁποῖος ἀναδέχεται τὸν βαρὺν αὐτὸν καὶ ὑπεύθυνον ζυγὸν τοῦ ἱερατικοῦ ἀξιώματος.

Ἐλέχθη, ὅτι ἐγένετο ἐδῶ ὁ μαραθῶνιος, ὁ πνευματικὸς μαραθῶνιος. Ἐλέχθη ἐπίσης πρὸς τοὺς ἀπολυνομένους, ὅτι θὰ δίδουν καὶ θὰ συνεχίσουν νὰ δίδουν μέχρι τέλους τῆς ζωῆς των ἐξετάσεις, ἐνώπιον ὄλου ἐκείνου τοῦ ποικίλου ποιμνίου των, τὸ ὁποῖον περιέγραπεν ἡ σεβαστὴ πρεσβυτέρα καὶ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Ἀλλὰ δὲν εἶναι μόνον ὁ πνευματικὸς μαραθῶνιος, ὁ ὁποῖος διηρόθη, δὲν εἶναι μόνον αἱ ἐξετάσεις, αἱ ὁποῖαι ἐγένοντο καὶ θὰ γίνουν, εἶναι καὶ ὁ τιτάνιος ἀγὼν, τὸν ὁποῖον ἀναλαμβάνουν ἀπὸ αὔριον οἱ ἀπόφοιτοι ἐκ τοῦ Φροντιστηρίου. Τιτάνιος πράγματι ἀγὼν, διὰ νὰ καταστήσουν πραγματικότητα αὐτά, τὰ ὁποῖα ἔλαβον ἐδῶ ὡς ἐφόδια πνευματικά. Νὰ τὰ καταστήσουν πραγματικότητα μέσα εἰς τὸ ποίμνιόν των. Νὰ αἰσθανθῆ τὸ ποίμνιον, ὅτι ἔχει πατέρα καὶ ποιμένα. Αὐτὸ θὰ εἶναι τὸ ἐπίτευγμά των, ἀλλὰ αὐτὸ θὰ εἶναι καὶ ὁ ἀγὼν ὁ τιτάνιος καὶ ἡ ἀγωνία των.

Ἐὰν ἔχουν τὴν διάθεσιν νὰ νικήσουν καὶ εἰς τὸν ἀγῶνα αὐτόν, ἐὰν ἔχουν τὴν συναίσθησιν, τὴν ὁποῖαν ἔδειξαν τὰ λόγια των καὶ τὴν ὁποῖαν ἐπρόδιδαν ὅτι συναισθάνονται πλήρως, ἐὰν, λέγω, θὰ ἐξακολουθήσουν νὰ ἔχουν καὶ τὴν διάθεσιν διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν πόθων των καὶ τὴν νίκην εἰς τὸν ἀγῶνα αὐτόν, καὶ τὴν συναίσθησιν τῆς τραχύτητος τοῦ ἀγῶνος καὶ τῆς ἀσθενείας τῶν ἰδικῶν των καὶ ὄλων τῶν ἀνθρωπίνων δυνάμεων, τότε ὁ ἀγὼν θὰ τερματισθῆ νικηφόρος.

Ἡ «σοδειά», ὅπως εἶπε τὸ ὠραῖον ποίημα, τὸ ὁποῖον ἠκούσαμεν, θὰ εἶναι πλουσία. Αἱ ἀποθῆκαι ἀπὸ τὸν μεγάλον θερισμὸν θὰ γεμίσουν καὶ αὐτὸ ἔχει ἀνάγκην τὸ Ἔθνος μας εἰς τὸν ἐπίσης τιτάνιον ἀγῶνά του. Νὰ ἔχη πλουσίαν («τὴν σοδειά του») εἰς πνευματικὰς νίκας. Ἐὰν αἱ πνευματικαὶ νίκαι δὲν ἀποτελέσουν τὸ ὑπόβαθρον καὶ τὸ θεμέλιον τῆς ὄλης προσπαθείας τοῦ Ἔθνους μας, τότε ὁποῦνδήποτε εἰς ἄλλους τομεῖς καὶ ἂν νικήσωμεν, ὅσονδήποτε καὶ ἂν προοδεύσωμεν εἰς ἄλλα πεδία, ἡ ἐπιτυχία θὰ εἶναι ἐφήμερος. Καί, δόξα τῷ Θεῷ, ὅτι οἱ κυβερνῶντες τὸ Ἔθνος μας ἔχουν τὴν συνείδησιν τῆς σπουδαιότητος τῆς πνευματικῆς θεμελιώσεως τῆς ὄλης προσπαθείας.

Εἶθε ὁ Κύριος, διὰ πρεσβειῶν τῆς παναχράντου Μητροῦς Του, ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς Ὁποίας ἔζησαν τὴν ἄμεσον προστασίαν Της, τὴν ὁποῖαν ἀπῆλυσαν οἱ ἀπολυνομένοι σήμερον ἐκ τοῦ Φροντιστηρίου μας, εἶθε διὰ πρεσβειῶν Της, ὁ Κύριος νὰ γίνῃ ὁ μόνιμος, ὁ συνεχὴς Σύντροφος εἰς τὴν ὄλην ὑπόλοιπον ζωὴν των, μέχρις ὅτου ὡς πιστοὶ οἰκονόμοι θὰ κληθοῦν νὰ παραδώσουν τὴν Παρα-

καταθήκην, τὴν ὁποίαν τοὺς ἔδωσεν ὁ Κύριος ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς χειροτονίας καὶ τὴν παραγγελίαν, τὴν ὁποίαν ἠνωτίσθησαν κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην: «Τὴν παρακαταθήκην φύλαξον, ἣν μέλλεις ἀπαιτεῖσθαι κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ Κυρίου».

Ὁ λογαριασμὸς εἶναι ὄντως τρομερὸς δι' οἰοδηποτε ἄνθρωπον. Ὅσον δὲ ὑψηλότερα ἀνεβαίνει τις εἰς τὰς βαθμίδας τῆς ἱερατικῆς διακονίας, τόσον τρομερώτερος εἶναι ὁ λογαριασμὸς αὐτὸς καὶ βαρύτεραι αἱ εὐθύναι. Ἀλλὰ μὲ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, τὴν θεραπεύουσαν τὰ ἀσθενῆ καὶ τὰ ἐλλείποντα ἀναπληροῦσαν, ἐφ' ὅσον θὰ ὑπάρχη ἡ συναίσθησις αὐτή, ἐφ' ὅσον θὰ καταβάλλεται ἀπὸ ἀνθρωπίνης πλευρᾶς ἡ δέουσα προσπάθεια, δὲν εἶναι δυνατόν, παρὰ τὰ ἐπιτελέσῃ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἡμεῖς ἀδυνατοῦμεν νὰ ἐπιτελέσωμεν: Τὸ θαῦμα τῆς σωτηρίας τῶν ψυχῶν, τὸ θαῦμα τῆς τροφοδοσίας τῶν ψυχῶν μὲ τὰ νάματα τῆς πίστεως καὶ μὲ τὴν στερέωσιν τὴν πνευματικὴν, τὴν ὁποίαν καὶ κάθε ἕνας χωριστά, ἀλλὰ καὶ ὅλοι μαζὶ ὡς Ἔθνος ἔχομεν ἀνάγκην διὰ τὰ ζήσωμεν περαιτέρω.

Πρέπει ὡς Τήνιοι νὰ εἴμεθα ὑπερήφανοι, καὶ ὅλοι οἱ μετασχόντες τῆς προσπαθείας αὐτῆς νὰ ἔχομεν τὴν ἐν Κυρίῳ καύχησιν, διότι ἐδῶ εἰς τὴν ἱερὰν αὐτὴν Νῆσον καὶ μὲ ὑμᾶς ὅλους συμμετέχοντας εἰς τὴν πανίερρον αὐτὴν προσπάθειαν, ἐγένετο μία τοιαύτη ἀπαρχή, ἀπαρχή βελτιώσεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν μας πραγμάτων εἰς τὸν σπουδαιότατον αὐτὸν τομέα τῆς πνευματικῆς διακονίας τοῦ λαοῦ μας, δηλαδή, νὰ ἐξέρχονται ἐκ τῶν Σχολῶν, αἱ ὁποῖαι προορίζονται διὰ τοὺς κληρικούς μας, ἀληθινοὶ ποιμένες, ἀληθινοὶ πατέρες».

Μετὰ τὸ πέρας τῆς προσφωνήσεώς του ταύτης, ὁ Μακαριώτατος ἀπένευμε τὰ πτυχία εἰς τοὺς ἀπολυομένους καὶ ἠὺλόγησεν αὐτοὺς καὶ τὰς ἑκατοντάδας τῶν προσκεκλημένων.

Δι' ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸν «Ἐφημέριον» ἀπευθυντέον:
Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ περιοδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»
Ὁδὸς Φιλοθέης 19, Ἀθῆναι — Τηλέφωνον 227.689.

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΑΡΕΤΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΑΚΙΑΣ

Ἡ ἐννοία τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἀμαρτίας ἢ κακίας δημιουργεῖται ἐκ τῆς στάσεως, τὴν ὁποῖαν λαμβάνει ὁ ἄνθρωπος ἐναντι τῶν διαφορῶν ἀξιῶν καὶ τῶν πνευματικῶν ἢ ὑλικῶν ἀγαθῶν, εἰς τὰ ὁποῖα αἱ ἀξίαι αὐταὶ πραγματοποιοῦνται, ὡς καὶ ἐκ τοῦ τρόπου τῆς χρήσεως τῶν διαφορῶν ἐμφύτων ἀξιολογικῶν προδιαθέσεων καὶ δυνάμεων, αἱ ὁποῖαι ὀδηγοῦν τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν πραγματοποίησιν τῶν ἀξιῶν. Ὅταν ἡ πραγματοποίησις καὶ βίωσις ἢ προσοικειώσις αὕτη γίνεται κατὰ τρόπον σύμφωνον πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ σύμμετρον πρὸς τὴν ἱεραρχικὴν κλίμακα καὶ διαβάθμισιν τῶν ἀξιῶν, τότε ὁ ἄνθρωπος ἐνεργεῖ ἐναρέτως· ἄλλως παρεκκλίνει τῆς ὀρθῆς πορείας, ἀμαρτάνει καὶ παρασύρεται εἰς τὴν κακίαν. Συμφώνως πρὸς ταῦτα ἡ ἀρετὴ δὲν σημαίνει τὴν ἄρνησιν τῶν διαφορῶν ἀγαθῶν, ἀλλὰ τὴν ὀρθὴν χρῆσιν αὐτῶν συμφώνως πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ συμμέτρως πρὸς τὴν τάξιν αὐτῶν. Ἀντιθέτως ἡ ἀμαρτία ἢ κακία δὲν δημιουργεῖται ἐκ τοῦ ὅτι στρεφόμεθα πρὸς τὰ διάφορα ὑλικά ἢ κατώτερα ἀγαθὰ, ἀλλ' ἐκ τοῦ ὅτι ἀπολυτοποιοῦμεν καὶ θεοποιοῦμεν αὐτὰ καὶ τὰ τοποθετοῦμεν ὑψηλότερον τῶν πνευματικῶν ἢ ἀνωτέρων ἐξ ἐπόψεως ἱεραρχικῆς.

Χαρακτηριστικὴ ἐπὶ τοῦ προκειμένου εἶναι ἡ διδασκαλία τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ Μέγας Βασίλειος τονίζει σχετικῶς τὰ ἐξῆς: «Ἐχομεν λάβει ἐκ τῶν προτέρων παρὰ τοῦ Θεοῦ τὰς δυνάμεις πρὸς πραγματοποίησιν πασῶν τῶν ἐντολῶν, αἵτινες ἐδόθησαν εἰς ἡμᾶς ὑπ' Αὐτοῦ... Καὶ διὰ τῶν δυνάμεων τούτων, ὅταν μὲν ἐνεργῶμεν ὀρθῶς καὶ κατὰ τὸν ἀρμόζοντα τρόπον, ἐπιτυγχάνομεν πλήρως μετ' εὐσεβείας τὴν ἐνάρετον ζωὴν· ὅταν δὲ δὲν χρησιμοποιῶμεν ὀρθῶς τὴν ἐνέργειαν αὐτῶν, παρασυρόμεθα πρὸς τὴν ἀμαρτίαν. Καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ ὀρόσημον τῆς κακίας, δηλαδὴ ἡ κακὴ καὶ ἀντιθέτως πρὸς τὴν ἐντολὴν τοῦ Κυρίου χρῆσις ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἔχουν δοθῆ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πρὸς ἡμᾶς πρὸς ἐπιτέλειαν τοῦ ἠθικῶς ἀγαθοῦ· ὅπως ἐξ ἄλλου τὸ διακριτικὸν γνῶρισμα τῆς ἀρετῆς, τὴν ὁποῖαν ζητεῖ ὁ Θεός, εἶναι ἡ συμφώνως πρὸς τὸ θέλημα Αὐτοῦ χρῆσις αὐτῶν ἐξ ἀγαθῆς συνειδήσεως».

Ἡ ἀντίληψις αὕτη διαποτίζει τὴν ἕλην πατερικὴν σκέψιν καὶ παράδοσιν. Θὰ ἀναφέρωμεν ἀκόμη ἓν παράδειγμα: Ὁ Μάξιμος ὁ Ὁμολογητὴς εἰς τὰ «Κεφάλαια περὶ ἀγάπης» λέγει τὰ ἐξῆς: «Ἐκ τῶν πραγμάτων, τὰ ὁποῖα ἔδωκεν εἰς ἡμᾶς ὁ Θεός, ἄλλα μὲν εὐρίσκονται ἐντὸς τῆς ψυχῆς, ἄλλα δὲ εἰς τὸ σῶμα καὶ ἄλλα πέραν τοῦ σώματος· παραδείγματος χάριν ἐντὸς τῆς ψυχῆς εὐρίσκονται αἱ δυνάμεις αὐτῆς, εἰς τὸ σῶμα τὰ αἰσθητήρια ὄργανα καὶ τὰ λοι-

πὰ μέλη, περίξ δὲ τοῦ σώματος αἱ τροφαί, τὰ κτήματα καὶ τὰ λοιπά. Τὸ νὰ χρησιμοποιήσωμεν λοιπὸν καλῶς ἢ κακῶς αὐτὰ ἢ καὶ ὅσα συμβαίνουν περίξ αὐτῶν καθιστᾷ ἡμᾶς ἐναρέτους ἢ φαύλους... Ἐξ αὐτῶν ἄλλα μὲν θεωροῦνται ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ὡς καλά, ἄλλα δὲ ὡς κακά, ἐνῶ οὐδὲν ἐξ αὐτῶν εἶναι κακὸν ἕνεκα ἰδικῆς του αἰτίας. Ἡ γνῶσις ἐκ φύσεως εἶναι καλή· ὁμοίως δὲ καὶ ἡ ὑγεία· ἀλλὰ τοὺς πολλοὺς ὠφέλησαν περισσότερο τὰ ἀντίθετα παρὰ αὐτά. Διότι διὰ τοὺς φαύλους δὲν ἀποβαίνει ἡ γνῶσις εἰς καλόν, ἂν καὶ ἐκ φύσεως, ὡς ἔχει λεχθῆ, εἶναι καλή· ὁμοίως οὔτε ἡ ὑγεία, οὔτε ὁ πλοῦτος, οὔτε ἡ χαρά. Διότι δὲν χρησιμοποιοῦν αὐτὰ κατὰ τὸν συμφέροντα τρόπον. Ἄρα λοιπὸν εἰς αὐτοὺς εἶναι συμφέροντα τὰ ἀντίθετα. Λοιπὸν οὔτε καὶ ἐκεῖνα τυγχάνουν νὰ εἶναι κακὰ ἐξ ἰδικῆς των αἰτίας, ἂν καὶ φαίνωνται, ὅτι εἶναι κακὰ...

Δὲν εἶναι αἱ τροφαὶ τὸ κακόν, ἀλλ' ἡ γαστριμαργία· ὄχι ἡ τεκνογονία, ἀλλ' ἡ πορνεία· ὄχι τὰ χρήματα, ἀλλ' ἡ φιλαργυρία· οὔτε ἡ δόξα, ἀλλ' ἡ ματαιοδοξία. Ἐὰν αὐτὸ εἶναι ἀληθές, τότε οὐδὲν κακὸν ὑπάρχει ἀνάμεσα εἰς τὰ διάφορα ὄντα παρὰ μόνον ἡ κακὴ χρῆσις αὐτῶν.

Τούτων οὕτως ἐχόντων, γίνεται κατανοητόν, ὅτι διὰ νὰ μὴ παρεκκλίνωμεν τῆς πρὸς τὸν ἐνάρετον βίον ἀγωγῆς ὁδοῦ, ἀφ' ἑνὸς πρέπει νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν τοὺς λόγους τοῦ Ἀπ. Παύλου «πᾶν κτίσμα Θεοῦ καλὸν καὶ οὐδὲν ἀπόβλητον μετὰ εὐχαριστίας λαμβανόμενον» (Α' Τιμ., δ', 4) καὶ ἀφ' ἑτέρου πρέπει νὰ ἐφαρμόζωμεν τὴν προτροπὴν τοῦ ὕμνου, κατὰ τὴν ὁποίαν πρέπει «τὸ χειρὸν ὑποτάξαι τῷ κρείττονι, τὴν δὲ σάρκα δουλωῶσαι τῷ πνεύματι».

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν
Γενικὸς Διευθυντῆς τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Παρακαλοῦνται οἱ ἀποστέλλοντες ταχυδρομικὰς ἐπιταγὰς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Ἐκκλησία», «Θεολογία» καὶ «Ἐφημέριος», ὅπως σημειῶσιν ἐπ' αὐτῶν τὴν αἰτίαν τῆς ἀποστολῆς.

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΙΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΝ

Κατὰ τὴν συνεστίασιν τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου κ. ΙΕΡΩ-
ΝΥΜΟΥ μετὰ τῶν Συνταξιούχων Κληρικῶν, τὴν Μεσοπενητηκοστὴν ἐ. ἔ.,
ὁ παν. ἀρχιμ. κ. Προκ. Παπαθεοδώρου προσφώνησεν ὡς ἑξῆς τὸν Μα-
καριώτατον:

Μακαριώτατε,

Χ Ρ Ι Σ Τ Ο Σ Α Ν Ε Σ Τ Η !

Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν συνεστίασιν αὐτὴν, ὡς ἐκδήλωσιν
τῆς πατρικῆς ἀγάπης καὶ ἐκτιμῆσεως τῶν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς Ἐκ-
κλησίας λευκανθέντων πνευματικῶν τέκνων Σας, πλαισιωθέντων,
πάνυ ὀρθῶς, ποιμένων καὶ ποιμνίου, εἰς τὸ ἐμπνευσμένον προνοια-
κὸν τοῦ ὑπὲρ γήρατος πρόγραμμα τῆς Ὑ. Μακαριότητος, οἵτινες
καὶ ὡς συνταξιούχοι παλαίμαχοι ἐπαναπαύονται εἰς τὰ πατρικά
αἰσθήματα ἐν τῇ ἐπιλύσει καὶ τῶν ἐκκρεμούντων προβλημάτων των.
Ἐπεξηγῶ ἐν πρώτοις τὴν λέξιν «παλαίμαχοι», τὴν ὁποῖαν ἀποδέχο-
μαι ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τοῦ ἐξακολουθητικῶς κλητοῦ στρατευμένου τὴν
καλὴν στρατείαν, εἰς ἣν ἰσοβίως ἔχει ἐνταχθῆ ὡς στρατιώτης τοῦ
Χριστοῦ (Α΄ Τιμ. α΄ 18). Εἰσέρχομαι ἤδη εἰς τὴν ἐκδήλωσιν τῶν διακα-
τεχόντων με τὴν στιγμὴν αὐτὴν ἱερῶν συναισθημάτων, καὶ ἄς
μοῦ συγχωρηθῆ, Μακαριώτατε καὶ ἅγιοι ἀδελφοί, νὰ τὰ ἐκφράσω
ἐν μεγάλῃ συντομίᾳ, διὰ νὰ μὴ σᾶς κουράσω.

Διαισθανόμενοι, ἀναλόγως ἕκαστος, ὅτι «ὁ ἕξω ἡμῶν ἄνθρωπος
διαφθείρεται», ἔχουμε τὴ χαρὰ, ὡς ἐλεημένοι ἀπὸ τὸν Κύριον ὅτι
«ὁ ἔσωθεν ἀνακαινοῦται ἡμέρα καὶ ἡμέρα» (Β΄ Κορ. δ΄ 16). Μὲ τὴν κατὰ
χάριν «ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ συνέχουσαν» (Β΄ Κορ. ε΄ 4) καὶ μὲ τὸ
ὀρθὸν φρόνημα, ὅτι «χάριτί ἐστε σεσωσμένοι διὰ τῆς πίστεως καὶ
τοῦτο οὐκ ἐξ ὑμῶν, Θεοῦ τὸ δῶρον, οὐκ ἐξ ἔργων, ἵνα μὴ τις καυ-
χήσηται» (Ἐφ. β΄ 9), καθὼς ἐμαθητεύθημεν τὰ ἐξ Ἀποκαλύψεως (καὶ
ταῦτα λέγω οὐχὶ ὡς ἐν ἀπολογισμῶ καὶ γὰρ «ἡ ἡμέρα δηλώσει,
καὶ ἐκάστου τὸ ἔργον ὁποῖόν ἐστι τὸ πῦρ δοκιμάσει» Α΄ Κορ. γ΄
13) καὶ ἐπιστεύσαμεν καὶ διεκηρύξαμεν, εὐαγγελιζόμενοι σὺν τοῖς
ἄλλοις καὶ τὸν ἔνδοξον τελικὸν τοῦ πιστοῦ προορισμόν, κατὰ τὸ τοῦ
θ. Παύλου «ἐν δέ, τὰ μὲν ὀπίσω ἐπιλανθανόμενος, τοῖς δὲ ἔμπροσθεν
ἐπεκτεινόμενος κατὰ σκοπὸν διώκω ἐπὶ τὸ βραβεῖον τῆς ἄνω κλή-
σεως τοῦ Θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ» (Φιλ. γ΄ 13-15).

Ἀποτελεῖ τοῦτο μίαν πληρότητα σκοποῦ καὶ ἱκανοποιήσεως παντὸς εὐσεβοῦς πόθου, ἔστω, καθά φρονῶ, καὶ μὴ ἱκανοποιηθεῖσης «ἐπιθυμίας καλοῦ ἔργου» παντὸς «ὀρεγομένου», ἐὰν καὶ καθ' ὅσον ἀπετέλεσε τοῦτο ἐνδόμυχον πόθον.

Πρὸς τούτους, τοῖς κατὰ θεῖον σχέδιον ἐκάστῳ πιστῶ ἐνεργουμένοις, ἐπίκαιρον θεωρῶ νὰ βεβαιώσω τὴν Ὑ. Μακαριότητα, καὶ ἐν τούτῳ φρονῶ, ὅτι διερμηνεύω τὰ αἰσθήματα τῶν ἀγίων ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ὅτι ἡ πληρώσις τῶν ἡγετικῶν καὶ τῶν ἐν γένει Ἐκκλησιαστικῶν θέσεων, δι' ἀγίων Κληρικῶν, «λαμβανόντων τὸν κληρον τῆς διακονίας καὶ ἀποστολῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ», διαδόχων τῶν «στύλων τῆς Ἐκκλησίας», τῶν Ἀποστόλων, ἐπὶ τοῦ θεμελίου τοῦ Χριστοῦ, νὰ βεβαιώσω, λέγω, ὅτι τοῦτο θ' ἀποτελῆ δι' ἡμᾶς τοὺς ἀπερχομένους τὴν μεγαλυτέραν ἱκανοποίησιν, πληροῦν χαρᾶς τὰς καρδίας μας.

Τοῦτο ἄλλωστε ἐπιτάσσουν καὶ οἱ σημερινοὶ «ἔσχατοι καιροί», πού τόσο ἀπέχουν ἀπὸ τῶν τῶν ἡμερῶν μας ἀναγκῶν καὶ περιστάσεων, ἡ δὲ σοβοῦσα πνευματικὴ κατάστασις καὶ ἠθικὴ κρίσις καλεῖ τοὺς διαδεχθησομένους ἡμᾶς, ὡς μαχητὰς εἰς τὸν πνευματικὸν στίβον «ἐν τῷ καλῷ ἀγῶνι» πρὸς ἀναζωπύρησιν τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος καὶ δημιουργίαν Χριστιανικοῦ βιώματος τοῦ Χριστεπωνύμου πληρώματος, ὑπὲρ οὗ Χριστὸς ἀπέθανε. Καὶ τὸ ἔργον αὐτὸ εὐδοῦται μὲ τὴν δύναμιν τοῦ ἐκ νεκρῶν Ἀναστάντος Σωτήρος μας καὶ ἐπὶ τῇ καταβαλλομένη σήμερον ἀξιεπαίνῳ καὶ ἐλπιδοφόρῳ προσπαθείᾳ Κράτους καὶ Ἐκκλησίας (τῆς Ἐκκλησίας πάντοτε) πρὸς συνειδητοποίησιν τῶν δύο μεγάλων λέξεων καὶ θεϊκῶν τίτλων τῶν τοῦ «Ἑλληνοῦ καὶ Χριστιανοῦ» κατὰ τὸ ἀναγεννητικὸν θεῖον λόγιον, πού ἀφορᾷ κάθε ἄνθρωπον, ἔτι ζῶντα, «Μετανοεῖτε καὶ πιστεύετε ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ» (Μάρκ. α' 15).

Μακαριώτατε, εἶπεν ὁ Κύριος: «Ἐμὲ δεῖ ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα τοῦ πέμψαντός με ἕως ἡμέρα ἐστίν· ἔρχεται νῦν ὅτε οὐδεὶς δύναται ἐργάζεσθαι» (Ἰω. θ' 4). «Οὕτω τρέχετε», παραγγέλλει ὁ Ἀπόστολός Του. Οἱ θεοὶ αὐτοὶ λόγοι εὔρον ἀπήχησιν εἰς τὰς ψυχὰς μας. Ἐτρέξαμεν μὲ τὴν χάριν κατὰ τὸ δοθὲν ἐκάστῳ χάρισμα, καὶ ἐὰν «οὐχὶ εἰς μάτην κεκοπιάκαμεν» (Φιλ. β' 16), ἃς ἔχη δόξαν ὁ Ἀγαθοδότης Σωτήρ μας. Τώρα, τοῦ χρονικοῦ ὀρίου κατὰ φυσικὸν λόγον συντηθέντος καὶ τῶν δυνάμεων τοῦ σκηνώματος μειωθεισῶν, τρέχουμεν πρὸς τὸν ὡς ἄνω σκοπόν, τὸ καὶ «κέρδος» κατὰ τὴν ρῆσιν τοῦ θ. Παύλου «Ἐμοὶ γὰρ τὸ ζῆν Χριστός, τὸ δὲ ἀποθανεῖν κέρδος» (Φιλ. α' 21).

Τρέχει καὶ ἡ Ὑ.Μακαριότης ἐν τῇ κατὰ τὸ θεῖον σχέδιον ἀποστολῆς τῆς πρὸς οἰκοδομὴν τοῦ Σώματος τῆς Ἐκκλησίας. Σᾶς συνοδεύουν

αί προσευχαί ὄλων μας πρὸς πραγμάτων τοῦ ἐμπνευσμένου πολυ-
μεροῦς πνευματικοῦ καὶ κοινωνικοῦ προγράμματος. Ὁ Κύριος ἄς
εὐλογῆσῃ πρὸς ἐφαρμογὴν του, καὶ κατὰ τὸ σχέδιόν Του.

Ἄδελφοί συμπρεσβύτεροι, ἄς προσευχώμεθα ὑπὲρ ἀλλήλων,
συνευχόμενοι καὶ ἱκετεύοντες τὸν Ἀρχιεπίσκοπον καὶ ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν
μας καὶ αἰτούμενοι «Χριστιανὰ τὰ τέλη τῆς ζωῆς ἡμῶν, ἀνώδυνα,
ἀνεπαίσχυντα, εἰρηνικὰ καὶ καλὴν ἀπολογία». Μὲ μεγάλην συγκί-
νησιν καὶ εὐλάβειαν ἀναπολῶν, Μακαριώτατε, κατὰ τὴν στιγμήν
αὐτὴν τοῦ Κληρικοῦ συμποσίου, τὴν ἱερὰν σκηνὴν τοῦ Μυστικοῦ
Δείπνου, ὅπου ὁ Κύριος κατὰ τὴν μετὰ τῶν προσφιλῶν μαθητῶν Του
συνεστίασιν, ἅμα λαβὼν εἰς τὰς ἀγίας Του χεῖρας τὸ ποτήριον τῆς
εὐχαριστίας, συνδέων τὸ παρὸν μὲ τὸ αἰώνιον, εἶπε: «Λέγω δὲ ὑμῖν
ὅτι οὐ μὴ πῖω ἀπ' ἄρτι ἐκ τούτου τοῦ γεννήματος τῆς ἀμπέλου ἕως
τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ὅταν αὐτὸ πίνω μεθ' ὑμῶν καινὸν ἐν τῇ Βασιλείᾳ
τοῦ Πατρός μου» (Ματθ. κς' 29). Εἶθε, Μακαριώτατε, καὶ διὰ τῶν
εὐχῶν Σας καὶ ὅλης τῆς ἐν Χριστῷ ἀδελφότητος, ν' ἀπολαύσωμεν
καὶ ἡμεῖς τῆς πνευματικῆς αὐτῆς εὐφροσύνης ἐν τῇ αἰωνιότητι.

Καὶ ὁ καιρὸς ἐστὶν ἐγγύς. Ὁ ἐν κατακλειδί τῆς Ἀγίας Γραφῆς
διάλογος ὑπὲρ ποτε ἄλλοτε, σήμερον ἐπαναλαμβάνεται: «Καὶ τὸ
Πνεῦμα καὶ ἡ νύμφη λέγουσιν ἔρχου». «Λέγει ὁ μαρτυρῶν ταῦτα:
ναὶ ἔρχομαι ταχὺ Ἀμήν. Ναὶ ἔρχου, Κύριε Ἰησοῦ». Τώρα δὲ ἔσο μεθ'
ἡμῶν ἐν τῇ νύμφῃ σου Ἐκκλησίᾳ, χαρίζων Αὐτῇ, εἰς τοὺς ἡγέτας
τῆς καὶ τὸ ποίμνιον ὑγιαίνειν καὶ φωτίζων διὰ τοῦ Πνεύματός Σου
πρὸς εὐδόξωσιν ἐν πᾶσι, πρὸς σωτηρίαν ψυχῶν καὶ πρὸς δόξαν Σου.

Ἐγείρων τὸ ποτήριον, προπίνω εἰς ὑγείαν τῆς Ὑμετέρας Μακα-
ριότητος, τῆς σεπτῆς Ἱεραρχίας μας, τῶν συμπρεσβυτέρων μοι, ὡς
καὶ τῶν δαπανησάντων καὶ κοπιασάντων διὰ τὴν διοργάνωσιν τῆς
παραθέσεως τῆς Τραπέζης ταύτης, ἐν τῷ ἐστιατορίῳ τῆς Ἀποστο-
λικῆς Διακονίας, ὑπὲρ ἧς καὶ ταύτης πρὸς εὐλογία καὶ πραγμάτων
τῶν ὑψηλῶν πνευματικῶν, Ἱεραποστολικῶν καὶ κοινωνικῶν σκο-
πῶν τῆς εὐχόμεθα ἐγκαρδίως.

Ἄρχιμ. ΠΡΟΚΟΠ. ΠΑΠΑΘΕΟΔΩΡΟΥ

* * *

Ἰωάννου τῆς Κρονστάδης

ΣΚΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΟ ΛΑΤΡΕΙΑ

Η ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

Β'

Σεῖς ὑπερήφανοι γιά τήν κοσμική σας μόρφωση, πού χλευάζετε τήν ἁγία πίστη, τήν ἐκκλησία, τήν λατρεία· σεῖς πού κατέχετε τήν μωρὰν σοφίαν τοῦ κόσμου τούτου, πλησιάσετε ἐδῶ, ταπεινωθῆτε καί ὁμολογήσατε, ὅτι εἴσθε «ταλαιπῶροι καί ἐλεεινοί καί πτωχοί καί τυφλοί καί γυμνοί», ὅτι εἴσθε ἄρρωστοι καί νεκροί. Σᾶς λυπήθηκε ὁ Οὐράνιος Πατήρ με ὄλη του τήν εὐσπλαγχνία καί ὄλη τήν ἀγάπη καί ἔστειλε πρὸς εἰρήνευσή σας τὸν μονογενῆ Του Υἱόν, με τὸν σταυρὸ καί τὸν θάνατο καί τήν ἀνάστασή Του νὰ σᾶς ζωοποιήσῃ καί σώσῃ. Αὐτὸ τὸ μυστήριον τῆς σωτηρίας, αὐτὸ τὸ ἔργον τῆς ἄπειρης ἀγαθότητος, τῆς σοφίας, καί δυνάμεως, τὸ ἔργον τῆς ἀθάνατης φιλανθρωπίας τελεῖται καθημερινὰ στοὺς ἱεροὺς Ναοὺς μας τὴν ὥρα τῆς Λειτουργίας.

ᾠ πόσο μεγαλειώδης, ἀξία, σωτηριώδης καί ποθητὴ στοὺς χριστιανοὺς εἶναι ἡ θεία Λειτουργία! Ὁ Ναὸς γίνεται πραγματικὰ οὐρανός! Γιατί ὁ ἐν Τριάδι Θεὸς κατεβαίνει στὴν ἁγίαν καί ζωοποιὸν Τράπεζαν κάθε ἡμέρα καί τελεῖ τὸ πιὸ μεγάλο θαῦμα τῆς εὐσπλαγγίας του, μεταβάλλει δηλαδὴ τὸν ἄρτον καί τὸν οἶνον εἰς πανάμωμον Σῶμα καί εἰς τίμιον Αἷμα τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καί ἀξιώνει τοὺς πιστοὺς νὰ κοινωνοῦν.

Τί τιμῆς ἀξίωσε ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπο! Κατοικεῖ μέσα του διὰ τῶν ἁγίων μυστηρίων καί περιπατεῖ μέσα του μαζί του! Τὸν ἔκαμε ἔμψυχον Ναὸν του, ὅπως εἶπε ὁ Κύριος: «πρὸς αὐτὸν (τὸν τηροῦντα τὰς ἐντολάς του) ἐλευσόμεθα καί μονὴν παρ' αὐτῷ ποιήσομεν» (Ἰω. 14,23). Παρ' ὅλα αὐτὰ ὅμως ἄνθρωποι, πού φέρουν τὸ ὄνομα τοῦ Χριστιανοῦ, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲν αἰσθάνονται τὴν ἄμετρον αὐτὴν εὐεργεσίαν τοῦ Θεοῦ, καί ἀτιμάζουν τὸν Ναὸν τοῦ Θεοῦ, τὸ σῶμα καί τὴν ψυχὴ τους, με κάθε ἁμαρτία καί κάθε πάθος καί ἐλάττωμα. ᾠ ἀναισθησία, ἀνοησία, καί ταλαιπωρία μας! Ἡ οἰκουμένη, τόσο μεγαλειώδης καί ὑπέροχος, δὲν χωράει τὸν Δημιουργὸ καί Κύριό της καί εἶναι ἀνάξια νὰ τὸν χωρέσῃ, γιατί εἶναι ὑλική, ἐνῶ ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου τὸν χωράει, γίνεται μέλος Του, νόμφη Του. ᾠ τιμὴ ὑψίστη, ὦ θεῖον προτέρημα!

Στὴ Λειτουργία εἶναι ἡ δύναμή μας κατὰ τῶν ἰσχυρῶν ἐχθρῶν, ἡ νίκη ἐναντίον αὐτῶν, πού συχνά μᾶς νικοῦν μὲ τὰ πάθη μας, ὁ καθαρισμὸς τῶν ρυπαροτήτων μας, τὸ φῶς τῶν ψυχῶν μας, ὁ ἁγιασμὸς, ἡ δόξα μας, ἡ ἐλπίδα μας, τὸ στερέωμά μας.

Πόσο μᾶς ἐπλησίασε ὁ Κύριος μὲ τὴν ἐνσάρκωσή Του! Τὸν τρῶμε, Τὸν πίνουμε, Τὸν ἀναπνέουμε, Τὸν ἐνδυόμεθα. Τί θαυμάσιο ἐνδυμα, ὑπέροχο, ἄφθαρτο, ὑπερκόσμιο, γλυκὺ, φωτεινὸ, ζεστό! Πόσο δυναμώνει τὴν ψυχὴ!

Τὸ ἅγιο Πνεῦμα, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ ἡ αἰτία καὶ πηγὴ Του, ὁ Θεὸς— Πατὴρ εἶναι τόσο κοντά μας, ὅσο τίποτε στὸν κόσμο. Εἶναι πάνω ἀπὸ ἐμᾶς, μέσα μας, καὶ μᾶς διαποτίζουν ὀλοκλήρους, ἰδίως τὴν ὥρα τῆς θείας Λειτουργίας. Πάνω ἀπὸ ὅλα ὅμως τὸ ἅγιο Πνεῦμα, πού ἔρχεται στὸν κόσμο πρὸς ἐξυπηρέτησιν τοῦ Κυρίου, εἶναι πάντοτε μαζί μας, κυρίως ὅμως στὸ καιρὸ τῆς θείας Λειτουργίας, σὰν καθαρῶτατος πνευματικὸς ἀέρας, σὰν ζωοποιὸν φῶς καὶ θερμότης, σὰν ἔλαιον, σὰν τροφή καὶ ποτὸ πνευματικὸ, σὰν συγχώρησις, σὰν εἰρήνη, ἁγιασμὸς, εὐωδία, σὰν ἀγάπη, σὰν παρηγορία καὶ ἀνδρεία, σὰν γλυκειὰ ἐλπίδα, σὰν ζωοποιὸς δύναμις, αὐτοδύναμον κράτος, σὰν πνοὴ καθαρὴ, σὰν ἄρωμα τερπνότατο, πού προσελκύει τοὺς πάντας στὸν ἑαυτὸ του καὶ σὲ ἐκεῖνο εἰς τὸ ὁποῖο εὐρίσκεται, σὰν γλυκύτης ἀνέκφραστη, πού γλυκαίνει κάθε φύση ἀνθρώπου, σὰν πνευματικὴ ὠραιότης, πού ὁμορφαίνει τὴν ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου μὲ μιὰ ὁμορφιὰ ἄφθαρτη!— Νὰ τί θησαυρὸν ἀγαθῶν πνευματικῶν, τί Πνεῦμα, Πνεῦμα δημιουργικόν, στηρίζον καὶ ἀγιάζον, ἐζήτησε γιὰ μᾶς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ Ἰησοῦς Χριστός. Γνωρίστε, ὀρθόδοξοι Χριστιανοί, γνωρίστε ἐπειγόντως ὅλον τὸν θειότατον αὐτὸν εὐεργέτην Σας πού ζωοποιεῖ, καθαρίζει, ἀγιάζει, φωτίζει καὶ στηρίζει. Ἀγαπᾶτε Τον. Τιμᾶτε Τον σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ τοῦ Πατρὸς Ἰησοῦ Χριστῷ.

Μόνον διότι ἡ ψυχὴ εἶναι ἡ εἰκόνα Θεοῦ, πού ἔπесе μὲν ἀλλὰ δὲν κατεστράφη τελείως, χρειάστηκε καὶ ἐγινε ἡ ἐνσάρκωσις τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ ὅλο τὸ οἰκοδόμημα τῆς σωτηρίας μας: Τὰ πάθη Του, ὁ θάνατος, ἡ ταφή, ἡ ἀνάστασις. Μόνο λόγῳ τοῦ ὅτι ἡ εἰκόνα καὶ ὁμοίωσις τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν ἄνθρωπον, εἶναι ἀμέτρητα πολὺτιμη, χρειάζεται καὶ γίνεται ἡ Λειτουργία αὐτῆ, ἡ ἀκατάπαυστη ἀνάμνησις ὀλοκλήρου τῆς ζωῆς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ στὴ γῆ, τῶν παθῶν Του, δηλ. τοῦ θανάτου, τῆς ἀναστάσεως καὶ τῆς ἀναλήψεως. Τὶ μεγαλειῶδες προσὸν γιὰ τὸν ἄνθρωπο τὸ «κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν Θεοῦ»!

Ἡ θεία Λειτουργία εἶναι τὸ συνεχές καὶ μέγιστο θαῦμα τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, εἶναι, καθὼς λέμε, ἡ συνεχῆς σφαγὴ τοῦ Ἄμνου τοῦ Θεοῦ, τῆς ἀναλλοίωτης αὐτῆς θυσίας τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ χύσιμο τοῦ τιμίου αἵματος. Εἶναι ἡ θυσία ποὺ συνεχίζεται καὶ θά συνεχίζεται μέχρι συντελείας τοῦ κόσμου, ἡ θυσία τοῦ Θεανθρώπου Χριστοῦ πρὸς τὸν Θεὸν Πατέρα του γιὰ μᾶς τοὺς ἁμαρτωλοὺς. «Τὰ σὰ ἐκ τῶν σῶν σοὶ προσφέρομεν κατὰ πάντα καὶ διὰ πάντα». Ἐπειδὴ ὁ Χριστὸς γιὰ ὅλους ἔπαθε, καὶ ἀπέθανε καὶ ἀνέστη, γιὰ αὐτὸ σ' ὅλες τὶς ἀνθρώπινες γενεές θά τελεῖται ἡ ἀνάμνησις τῆς θυσίας Του καὶ θά προσφέρεται σὲ ὅλους ὄσους πιστεύουν εὐλικρινά καὶ ἐπιθυμοῦν τὴ σωτηρία τους, «εἰς βρῶσιν καὶ πόσιν» πρὸς ἁγιασμὸν καὶ ἀνανέωσιν μέχρι συντελείας τοῦ αἰῶνος, γιὰ νὰ μπορέσουν αὐτοὶ μὲν νὰ σωθοῦν, ὅλοι δὲ οἱ ἄμετανόητοι ἁμαρτωλοὶ νὰ μείνουν ἀναπολόγητοι.

Ἐὰν ὁ κόσμος δὲν εἶχε τὸ τίμιον Σῶμα καὶ Αἷμα τοῦ Κυρίου, δὲν θά εἶχε τὸ πιὸ οὐσιαστικὸ ἀγαθὸ, τὸ ἀγαθὸ τῆς αἰωνίου ζωῆς (οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς, Ἰω. 6,53). Θά εἶχε μόνον ἐπίφασιν ζωῆς, ἀλλὰ δὲν θά εἶχε τὸ δῶρο τοῦ ἁγιασμοῦ, μὲ δύο λόγια, δὲν θά εἶχε τὸ σύνολον ὅλων τῶν ἀληθινῶν ἀγαθῶν, τῶν ἀφθάρτων ἀγαθῶν. Εἶναι ἡ ζωοποιὸς ἐκείνη «ζύμη, ἣν λαβοῦσα ἡ γυνὴ τῆς παραβολῆς, δηλ. ἡ Ἐκκλησία, ἔκρυσεν εἰς ἀλεύρου σάτα τρία, ἕως οὗ ἐζυμώθη ὅλον» (Ματθ. 13,33). Ναι αὕτη εἶναι τὸ ἀληθινὸ προζύμι τῆς πνευματικῆς, οὐράνιας καὶ φωτεινῆς ζωῆς, ποὺ ἐτέθη στὴν ἀνθρωπότητα, γιὰ τὴν ἄνθρωπινὴ ψυχὴ εἶναι τριπλῆ, διότι τρεῖς εἶναι καὶ οἱ δυνάμεις τῆς: Τὸ λογικόν, τὸ συναίσθημα (καρδιά) καὶ ἡ βούλησις. Ἡ δικαιοσύνη, ὁ ἁγιασμὸς καὶ ἡ ἀγάπη πρέπει νὰ διαποτίσουν τὶς τρεῖς αὐτὲς δυνάμεις καὶ ὅλην τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου: τὶς σκέψεις, τὰ λόγια καὶ τὰ ἔργα.

Ἄν κάνωμε τὴ λειτουργία μὲ εὐλάβεια καὶ καρδιὰ καθαρὴ, τότε καὶ εἶναι δυνατόν καὶ πρέπει νὰ ἐλπίζωμεν ἀκραδάντως, ὅτι μὲ αὐτὴν ζητᾶμε ἀπὸ τὸν Θεὸν κάθε τι ποὺ εἶναι ἀναγκαῖον γιὰ τὶς ψυχές καὶ τὰ σώματά μας: ἄφεση ἁμαρτιῶν, υγεία καὶ σωτηρία καὶ εὐτυχία σὲ ὅλους τοὺς ζωντανούς, ἔλεος Θεοῦ, ἄφεση ἁμαρτιῶν καὶ ἀνάπαυση μετὰ τῶν ἁγίων ὅλων «τῶν ἐν πίστει, μετανοίᾳ καὶ ἐλπίδι ζωῆς αἰωνίου κεκοιμημένων». Ἡ Λειτουργία εἶναι παντοδύναμη καὶ ἀποτελεσματικὴ. Σκεφθῆτε, ποιά εἶναι ἡ θυσία ποὺ προσφέρομε σ' αὐτή! Ὁ ἴδιος ὁ Μονογενῆς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Ἀλλὰ ἂν ὁ Θεὸς τοῦ Μονογενοῦς τοῦ Υἱοῦ οὐκ ἐφείσατο πρὸς χάριν μας, πῶς δὲν θά μᾶς χαρίσῃ μαζὶ μὲ αὐτὸν καὶ κάθε ἄλλο; Ὁ ἀπόστολος ἀπορεῖ πῶς εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ διαφορετικά. Καὶ ἔτσι, οἱ ἱερεῖς τῆς ἁγίας

Η ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΤΟΥ ΕΚ ΓΕΝΕΤΗΣ ΤΥΦΛΟΥ*

Ἡ θεραπεία τοῦ ἐκ γενετῆς τυφλοῦ. Ὁ διάλογος ποῦ διημείφθη μεταξύ τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν μαθητῶν Του. Ἡ συζήτησι τῶν Φαρισαίων καὶ τῶν γονέων τοῦ τυφλοῦ καὶ τέλος ὁ διάλογος μεταξύ τοῦ τυφλοῦ καὶ τῶν Φαρισαίων, μᾶς προσφέρονται σήμερα ἀπὸ τὸν Λόγο τοῦ Θεοῦ σὰν ἀφορμὲς σκέψεως. Προβάλλουν σὰν καυτὰ ἐρωτήματα, ποῦ ἀπετέλεσαν καὶ θὰ ἀποτελοῦν, γιὰ τὸν καθένα μας, δίλημμα.

Παραμερίζοντες τὸν ἀμφίστομο νόμο τῆς σχέσεως ἁμαρτίας καὶ πόνου, ποῦ συνοψίζεται στὸ ἐρώτημα τῶν μαθητῶν «τίς ἤμαρτε οὗτος ἢ οἱ γονεῖς αὐτοῦ ἵνα τυφλὸς γεννηθῆ», θὰ σταματήσωμε στὸ διάλογο μεταξύ τῶν Φαρισαίων καὶ τοῦ τυφλοῦ καὶ ἰδιαίτερα στὴ φράσι ἐκείνη, ποῦ ἀποτελεῖ τὴν ἀπάντησι τῶν γονέων πρὸς τοὺς Φαρισαίους.

Στὸ ἐρώτημα, ἂν αὐτὸς εἶναι ὁ υἱὸς τους, ποῦ γεννήθηκε τυφλὸς καὶ τώρα βλέπει, δίδουν τὴν ἀπάντησι:

«Οἶδαμεν ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς ἡμῶν, πῶς νῦν βλέπει οὐκ οἶδαμεν· ἢ τίς ἤνοιξεν αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμεῖς οὐκ οἶδαμεν». Καὶ γιὰ ν' ἀποβῆ κατηγορηματικώτερη ἢ ἄγνοια γύρω ἀπὸ τὸ πρόσωπο τοῦ θεραπευτοῦ προσθέτουν· «αὐτὸς ἡλικίαν ἔχει αὐτὸν ἐρωτήσατε αὐτὸς περὶ ἑαυτοῦ λαλήσει».

Ἀπὸ αὐτὴν τὴν κατηγορηματικὴν μετατόπισι τῆς εὐθείας ἀπαντήσεως τῶν γονέων, ἃς ξεκινήσωμε γιὰ μιὰ πορεία συλλογισμῶν καὶ συζητήσεως μὲ τὸν ἑαυτό μας.

* Ὁμιλία, λεχθεῖσα εἰς τὸν Καθρεδικὸν Ναὸν Ἀθηνῶν τὴν Κυριακὴν τοῦ Τυφλοῦ, 18 Μαΐου 1969.

Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, γνωρίστε καλὰ καὶ ἐνθυμεῖσθε, τί μέσο ἔχετε στὰ χέρια Σας διὰ τὴν ἐξιλέωση τοῦ Θεοῦ, πρὸς χάριν ὅμως ὅλων τῶν ἀνθρώπων καὶ ὅλου τοῦ κόσμου, γιὰ τὴν εἶναι θυσία παγκόσμια! Καὶ προσπαθεῖτε νὰ τελῆτε πάντοτε τὴν Λειτουργίαν «ἐν πνεύματι ζέοντι», ἔχοντας ἄνω τὴν καρδίαν καὶ τὸν νοῦν, ξεχνώντας κάθε βιωτικὴν μέριμναν! Ὡ τί ἀνεκτίμητη, φοβερὴ, οὐράνια καὶ ὑπερουράνια θυσία προσφέρετε, «θαυμαστήν καὶ φοβερὰν καὶ αὐταῖς ταῖς ἐπουρανίαις δυνάμεσιν!» Παρακαλεῖτε ἐπίμονα τὸν Θεὸν νὰ τελῆτε ἀξίως τὸ θαυμάσιο αὐτὸ μυστήριον.

(Συνεχίζεται)

Μετὰφρασις Ἀρχιμ. ΜΕΛΕΤΙΟΥ ΚΑΛΑΜΑΡΑ

Ἄδελφοί μου. Τρόποι τῆς ἀρνήσεως τῶν πραγματικοτήτων ὑπάρχουν πολλοὶ εἰς τὴν ζωὴν. Ὅσοι οἱ ἄνθρωποι. Ὅσα τὰ συμφέροντα, ποῦ ὁ καθένας μας ἐκπροσωπεῖ. Ὅσες οἱ θέσεις, τὰ ἀξιώματα, τὰ ὑπουργήματα, ποῦ ὁ καθένας ἔχει ἀποδεχθῆ, τόσοι καὶ οἱ τρόποι τῆς ἀρνήσεως.

Ποιὸς θὰ θελήσῃ νὰ σταθῇ εἰλικρινὰ «ἐνώπιος ἐνωπίω» πρῶτα μὲ τὸν ἑαυτὸ του, καὶ ὕστερα μὲ τὰ πράγματα, χωρὶς νὰ αἰσθανθῇ νὰ τὸν ἐγγίξῃ τὸ δέος; Τὸ δέος ἐκεῖνο τῆς αὐτόχρομα ἀρνητικῆς τοποθετήσεώς του ἀπέναντι στὴν ἀλήθεια τῶν πραγμάτων καὶ τῶν καταστάσεων, τῶν γεγονότων καὶ τῶν συμβάντων καὶ δὲν θὰ ἀνακαλύψῃ, ἂν εἶναι εἰλικρινῆς, τὴν συμβατικότητα μὲ τὴν ὁποία ἔχει συνδέσει τὴ ζωὴ του καὶ προσπαθεῖ νὰ δικαιολογηθῇ, γιατί ἀρνεῖται νὰ ἀποδεχθῇ καὶ νὰ ὁμολογήσῃ ἀπερίφραστα τὴν ἀλήθεια στὴν ὁλότητά της; Τοῦτο εἶναι τὸ δίλημμα, ἀδελφοί μου, στὸ ὁποῖο καλούμεθα νὰ ἀπαντήσωμε. Σὰν χριστιανοί, σὰν ἄνθρωποι, ποῦ αὐτεξούσια θέσαμε τὸν ἑαυτὸ μας κάτω ἀπὸ τὴν σκιά τοῦ Σταυροῦ καὶ δεχθήκαμε τὴν λυτρωτικὴ Χάρι τοῦ Ἰησοῦ.

Μιὰ κατηγορία ἀνθρώπων ἔχει τρόπο τῆς ἀρνήσεως τὴν ὁμιλίαν ἐκεῖνη ἀπόφρασι· «ἐὰν μὴ ἴδω οὐ μὴ πιστεύσω». Εἶναι οἱ ὀπαδοὶ καὶ θιασῶται τῆς εἰλικρινοῦς ἀμφιβολίας, ὅπως λένε, ποῦ θέλουν νὰ θέσουν τὰ μυστήρια τοῦ Θεοῦ κάτω ἀπὸ τὸ πρῖσμα τῆς ἐπιστημονικῆς ἐρεῦνης, τοῦ ἐλέγχου τῆς λογικῆς καὶ τοῦ ἐπισημονικοῦ πειράματος.

Μιὰ ἄλλη κατηγορία τὴν ἔκφρασι τῆς ἀρνήσεώς της βρίσκει στὴν τριπλῆ τοῦ Πέτρου ἀρνησι: «Οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον». Στὴν κατηγορία αὕτη τῶν ἀρνητῶν ἀνήκουσε ὅλοι ἐκεῖνοι, ποῦ ἀπὸ φόβο μήπως μᾶς ἀπομακρύνουν ἀπὸ τὴν αὐλὴ τοῦ...ἀρχιερέως, ὅπου στεκόμεθα καὶ θερμαίνόμεθα, ἀρνούμεθα νὰ ὁμολογήσωμε ὄχι μόνον τὴν πίστι μας, ἀλλὰ καὶ τὴν ὅποια ἀλήθεια καὶ τὴν ὅποια δικαιοσύνη καὶ τὴν ὅποια ἄλλη ἀρετή.

Μιὰ τρίτη κατηγορία ἀρνητῶν εἴμαστε ὅλοι ἐκεῖνοι, ποῦ δίνομε τὴν ἀπάντησι· «αὐτὸς ἡλικίαν ἔχει αὐτὸν ἐρωτήσατε». Τοῦτο εἶναι ἡ ἀπόσεισι τῆς εὐθύνης. Ἀρνούμεθα τὴν εὐθύνη. Ἀρνούμεθα τὴν συνέπεια.

Ἄλλὰ ὑπάρχει ἀκόμη κι' ἓνας ἄλλος τρόπος ἀρνήσεως, ἀδελφοί μου, σημεῖο τοῦτο τῶν καιρῶν: Ἡ κατάφασις... Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ δὲν ἀρνεῖται κανεὶς τὴν ἀλήθεια. Ἀντίθετα. Τὴν ὁμολογεῖ. Τὴν διασαλπίζει. Τὴν διακηρύσσει *urbi et orbi*, ὅπως ἔλεγαν οἱ Λατῖνοι. Αὐτὸς ὅμως ἀκριβῶς ὁ τρόπος εἶναι ἡ χειρότερη μορφή τῆς ἀρνήσεως...

Σ' ὅλους αὐτοὺς τοὺς τρόπους τῆς ἀρνήσεως καὶ σὲ τόσοις

ἄλλους ἀκόμη πολλούς, πού συναπαντᾷ καθέννας μας στήν πορεία τῆς ζωῆς του, πού θά τοποθετήσωμε τὸν ἑαυτόν μας;

Ἄν ἀρνηθοῦμε, σὰν τὸν Πέτρο, θά ἔχωμε μήπως ὕστερα τὴν δύναμι νὰ «κλαύσωμεν πικρῶς» γιὰ τὴν ἀρνησί μας;

Ἄν ἀπὸ εἰλικρινῆ ἀμφιβολία θελήσωμε νὰ ψηλαφήσωμε μὲ τὰ χέρια μας τὰ σημεῖα τῆς πίστεώς μας, καὶ νὰ ζητήσωμε ἀπτά καὶ ψηλαφητὰ τεκμήρια γιὰ τὴν παρουσία τοῦ Θεοῦ στήν ζωὴ μας, θά ἔχωμε τόση εἰλικρίνεια ὕστερα, νὰ ὁμολογήσωμε ὅτι εἶναι πράγματι ἀνάμεσά μας καὶ νὰ διακηρύξωμε τὴν ἀλήθεια καὶ μαζὺ μὲ τὸν Θωμᾶ νὰ ἀναφωνήσωμε: «Ὁ Κύριός μου καὶ ὁ Θεός μου»;

Φοβοῦμαι, ὅτι μὲ πολλὴ ἄνεσι καὶ μὲ μεγάλη εὐκολία τοποθετήσαμε τὸν ἑαυτό μας μέσα στὰ πλαίσια τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἄπλῶς ὅμως τὸν τοποθετήσαμε, καὶ μάλιστα κατὰ τρόπον «παραδοσιακὸ» καὶ ὄχι συνειδητό. Εἴμαστε κληρονόμοι μιᾶς πίστεως. Ἄράγε εἴμαστε καὶ «συγκληρονόμοι Χριστοῦ»; Τὸ δεῦτερο τοῦτο προϋποθέτει τὴν εὐθύνην τῆς Χριστιανικῆς πράξεως...

Τὸ Εὐαγγέλιο, ἀδελφοί μου, εἶναι διχασμός. Διχασμὸς μὲ τὸν ἑαυτό μας καὶ μὲ τὸν κόσμον: «Ἦλθον γὰρ διχάσαι ἄνθρωπον κατὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ θυγατέρα κατὰ τῆς μητρὸς αὐτῆς» (Ματθ. ι', 35).

Πόλεμος εἶναι καὶ ὄχι εἰρήνη: «Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην ἐπὶ τὴν γῆν...». Πόλεμος ὅμως τῶν πνευματικῶν ἐνάντια στὰ σαρκικά. Πόλεμος πνευματικός.

Ἄρνησι εἶναι ἀκόμη τὸ Εὐαγγέλιο. Ἄρνησι κάθε συμβατικότητος καὶ κάθε σκοπιμότητος: «Μὴ συσχηματίζεσθε τῷ αἰῶνι τούτῳ, ἀλλὰ μεταμορφοῦσθε τῇ ἀνακαινώσει τοῦ νοός εἰς τὸ δοκιμάζειν τί τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, τὸ ἀγαθὸν καὶ εὐάρεστον καὶ τέλειον» (Ρωμ. ιβ' 2). Ἄρνησι τοῦ ἴδιου μας τοῦ ἑαυτοῦ· «ὁ φιλῶν πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμὲ οὐκ ἔστι μου ἄξιος» καὶ πάλιν «ὁ εὐρῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολέσει αὐτὴν καὶ ὁ ἀπολέσας τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ εὐρήσει αὐτὴν» (Ματθ. ι', 37-39).

Αὕτῃ ὅμως ἡ ἀρνησι εἶναι ἡ μοναδικὴ κατάφασις τῆς ζωῆς.

Ἄδελφοί μου. Στὸ διάβα τῆς ζωῆς μας πολλὰς φορὰς θά βρεθοῦμε στήν ἴδια μοῖρα μὲ τὸν ἐκ γενετῆς τυφλό.

Δὲν ἔλειψαν οἱ φαρισαῖοι κάθε ἐποχῆς. Οἱ μικρέμποροι αὐτοὶ τῶν ἰδανικῶν, οἱ μικροπωληταὶ τῶν θρησκευτικῶν ἀληθειῶν. Αὐτοὶ πού ὀρθώνονται ἐμπόδιο σὲ ὅσους θέλουν νὰ διαβοῦν τὴν εἴσοδο καὶ νὰ μποῦν στήν βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Τοὺς συναντᾶμε σὲ κάθε στιγμή τῆς ζωῆς μας. Πάντοτε ἔτοιμους νὰ ἀρνηθοῦν τὴν πραγματικότητα. Νὰ διαστρέψουν τὴν ἀλήθεια. Νὰ συκοφαντήσουν τὸν

ὁποιοδήποτε στέκεται ἔξω ἀπὸ τὸν δικό τους ἔσμο καὶ ἀγωνίζεται νὰ φθάσῃ στὴν κορυφή. Νὰ βρῆ τὸν δρόμο. Νὰ μπῆ στὴν βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

Δὲν ἔλειψαν καὶ δὲν θὰ λείψουν ἐκεῖνοι, ποὺ πότε μᾶς προβάλλουν τὰ σύμβολα σὰν ἀλήθεια καὶ πότε τοὺς τύπους καὶ τὰ συνθήματα σὰν βιώματα. Καὶ ἐκεῖνα καὶ τοῦτο εἶναι ὅμως ἀπογυμνωμένα ἀπὸ τὸ νόημα καὶ τὸ περιεχόμενό τους.

Δὲν ἔλειψαν ἀκόμη καὶ δὲν θὰ λείψουν καὶ ἐκεῖνοι ποὺ ἀναβιβάζουν τὴν συμβατικότητα σὲ Ἰδανικό. Τὴν κάνουν σύνθημα. Προσπαθοῦν νὰ ἀντισταθμίσουν τὴν ἀλήθεια, τὴν καθαρὴ καὶ ἀνόθευτη, μὲ τὴν σκοπιμότητα, τὴν ὁποία δὲν διστάζουν νὰ ἀκακηρύξουν «ἱερὸν ψεῦδος».

Καὶ ἀκόμη. Συμπεριφέρονται πρὸς ὅ,τι ὠραιότερο, εὐγενέστερο, ἠθικότερο καὶ ἀγιώτερο ἔχει καὶ νοσταλγεῖ νὰ κάμῃ καταδικὴ τῆς ἢ ἀνθρώπινη ψυχῆ, καθ' ὃν τρόπον συμπεριφέρονται οἱ ἔμποροι μὲ τὸ ἐμπόρευμά τους. Τὸ καταβιβάζουν στὸ ἐπίπεδο τῆς διαφημίσεως. Τὸ ἀπογυμνώνουν ἀπὸ τὸ μυστικὸ τοῦ χαρακτῆρα. Τὸ χαμηλώνουν σὲ σημεῖο τέτοιο, ὥστε ὄχι μόνον χάνει τὴν ἐλκτική του δύναμι, ἀλλὰ καὶ προκαλεῖ τὸν οἶκτο καὶ... ἀπωθεῖ.

Λησμονοῦν οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ μιὰ βασικὴ ἀλήθεια, ὅτι ὅταν οἱ ἠθικὲς ἀξίες καὶ οἱ ὑψηλὲς ἰδέες συμφύρονται μὲ ὠφελιμιστικὲς κοσμοθεωρίες καὶ προσωπικὲς ἐπιδιώξεις ὑφίστανται ἄμεση τὴν διάβρωσι καὶ κατακόρυφη τὴ πτώσι. Καὶ τότε «ὅταν τὸ ἄλλας μωρανθῆ ἔν τίνι ἀλισθῆσεται»;

Γεμάτος ἠθικὸ μεγαλεῖο προβάλλει ὁ ἐκ γενετῆς τυφλός.

Οὔτε ὁ φόβος τῶν ἰσχυρῶν τῆς ἡμέρας τὸν ἐκλόνησε, οὔτε ἡ ἀμφιβολία τὸν ἐνίκησε, οὔτε πρὸ τοῦ συμφέροντος ἐδειλίασε. Κήρυκας εὐγλωττότατος ἀποδεικνύεται. Ὁμολογητῆς διαπρύσιος καὶ τοῦ γεγονότος καὶ τοῦ προσώπου. Καὶ ἔταν ὁ φθόνος τῶν Φαρισαίων τὴν λάσπη τῆς συκοφαντίας θέλησε νὰ ρίξῃ στὴν προσωπικότητα τοῦ Κυρίου, ὀρθώνεται ὑπερασπιστῆς ὁ τυφλός ἐκ γενετῆς.

Νὰ τὸ παράδειγμα πρὸς μίμησιν. Μακρυὰ,, λοιπόν, ἡ εὐθυνοφοβία. Ἡ οὐδετερότητα. Μακρυὰ ὁ συμβιβασμὸς καὶ ἡ σκοπιμότητα.

Γνώρισμα τῆς ἀνθρωπίνης προσωπικότητος εἶναι ἡ εὐθύνη καὶ τοῦ ἀληθινὰ πνευματικοῦ ἀνθρώπου ἡ συνέπεια. Οὔτε ἡ προμελετημένη σιωπὴ, οὔτε καὶ τὸ «ἄλλοθι» ἔχουν τόπο στὸ χῶρο τῆς ἀληθείας.

Ἀποστολὴ τοῦ πνευματικοῦ ἀνθρώπου εἶναι ὄχι μόνον νὰ ἀρνεῖται τὴν κάθε συμβατικότητα, ἀλλὰ καὶ νὰ μάχεται ἀσυμβίβαστα.

ΤΡΕΙΣ ΑΦΡΙΚΑΝΟΙ ΕΠΙΣΚΕΠΤΑΙ

Στὴ ζωὴ τοῦ Γραφείου Ἱεραποστολῆς διάβηκαν ἀπὸ τὴν Ἀθήνα τρεῖς Ἀφρικανοὶ ἱερεῖς. Ὁ πρῶτος, ὁ π. Δημήτριος Kinyanjui εἶναι νεώτατος, μόλις 30 ἐτῶν, ἀρχηγὸς τῆς νεολαίας τῆς Κένυα. Ὁ π. Δημήτριος ἐρχόταν γιὰ πρώτη φορὰ στὴν Εὐρώπη. Στὴν Ἀθήνα, ὅπως ὁ ἴδιος ὠμολόγησε, ἐνοιωθε σὰν ἀνάμεσα σὲ ἀδελφούς. Χαρήκαμε τὴν ἀπλότητά του, τὸν αὐθόρμητο χαρακτήρα του, τὸν ἐνθουσιασμό του, τὴ φρέσκη καὶ ζωντανὴ σκέψη του, τὴν ἀγάπη του γιὰ τὴν Ἐκκλησίαν του. Στὴν κάθε ἐνέργειά του καθρεπτιζόταν ἡ ἐπιθυμία νὰ γίνῃ ἰκανώτερος γιὰ χάρι τῆς νεολαίας τῆς Ἐκκλησίας του. «My life is the Youth Movement of Kenya»,

Καθῆκον εἶναι τοῦτο καὶ δικαίωμα τῆς ἀποστολῆς μας ὡς χριστιανῶν. Διότι «ὅποιος θέλει νὰ εἶναι φίλος τοῦ κόσμου, ἐχθρὸς τοῦ Θεοῦ καθίσταται». Εἶναι ἠθικὰ ὠραιότερο νὰ πορευεταί κανεὶς μόνος καὶ ὀρθὸς παρὰ μὲ τοὺς πολλοὺς καὶ συρτὸς.

Συνέπεια, λοιπόν, στὴ ζωὴ μας, ἀδελφοί μου. Μὲ παρρησίαν μπροστὰ στοὺς ἰσχυροὺς, ὅταν ἐπάνω ἀπὸ τὴν ἀλήθειαν τοῦ Εὐαγγελίου τοποθετοῦν τὴν ἀμφιβόλου προελεύσεως ἰδικὴν τῶν ἠθικῶν. Ὁμολογηταὶ χωρὶς προφάσεις: «Πειθαρχεῖν δεῖ Θεῷ μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις».

Μὲ τόλμην μπροστὰ στοὺς αὐτοδικαίους, ὅταν ἡ δικαιοσύνη τοὺς ἀπέχη ἀπὸ τοῦ νὰ ἔχη γνώμονα τὴν δικαιοσύνην τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀποβαίνῃ ἐξανδραποδισμὸς τοῦ ἀνίσχυρου, τοῦ πτωχοῦ καὶ τοῦ ἀνῆμπορου.

Διότι, ἂν δὲν ἀψηφήσωμε τὸν φόβον τῶν Φαρισαίων καὶ ἂν δὲν ἀδιαφορήσωμε γιὰ τὸ κοινωνικὸ μας περιβάλλον, ποὺ μᾶς ἔχει ἰλυσοδεμένους νὰ ζοῦμε μὲ τὴν συμβατικότητα καὶ τὴν ψευτιά, τότε οὔτε εὐθύνῃ ἔχομε, οὔτε συνέπεια. Τότε δὲν θὰ φθάσωμε ποτέ, μὰ ποτὲ τὴν ἡρωϊκὴν ἐκείνην στιγμήν, ποὺ πλημμυρισμένοι ἀπὸ πίστι θεϊκὴν θὰ μπορέσωμε νὰ ἀπαντήσωμε στὸ ἐρώτημα τοῦ Κυρίου: «Σὺ πιστεύεις εἰς τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ»;

Ἄς προσέξωμε, φίλοι καὶ ἀδελφοί μου ἀγαπητοί. Τὸ ἐρώτημα τοῦτο εἶναι γιὰ τὸν καθένα πρόσκλησι προσωπικῆ. Ἡ σωτηρία μας ἐν Χριστῷ εἶναι ὑπόθεσι δική σου καὶ δική μου. Θὰ ἔχῃς τὴν δύναμι καὶ θὰ ἔχω τὴν τόλμην νὰ πῆς καὶ νὰ πῶ: «Πιστεύω, Κύριε, καὶ προσκυνῶ Σε»;

Ἄρχιμ. Τιμ. Κ—ς

τονίζει συχνά ὁ κ. Δημήτριος. Τοῦ τὸ εὐχηθήκαμε ὀλόψυχα ὅταν τὸν κατευθώσαμε γιὰ τὸ Ἡράκλειο τῆς Κρήτης, ὅπου θὰ πέρανε τὸν χειμῶνα του, φιλοξενούμενος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κρήτης κ. κ. Εὐγενίου. Ὁ π. Δημήτριος θὰ μείνη στὴν Ἑλλάδα ἄλλα δύο χρόνια. Ἐπιμελέστατος, μαθαίνει ἑλληνικά, θέλει νὰ καταρτισθῆ ὅσο τὸ δυνατόν καλύτερα τελετουργικά, νὰ προοδεύῃ. Στὴν Κένυα τὸν περιμένουν μὲ λαχτάρα τὰ μέλη τῆς νεολαίας καὶ ἡ πρεσβυτέρα του μὲ τὰ τρία παιδιά του. Ἡ ἐπιστροφή του, ὕστερα ἀπὸ τὰ ἐφόδια ποὺ θὰ πάρῃ στὴν Ἑλλάδα, θὰ εἶναι γι' αὐτοὺς πολὺτιμη.

Ὁ δεύτερος κληρικὸς εἶναι ὁ π. Θεόδωρος Nankyama. Ὁ π. Θεόδωρος δὲν χρειάζεται πολλές συστάσεις. Εἶναι σ' ὅλους γνωστὸς σὰν ὁ μοναδικὸς ἱερομόναχος στὴν Ἀνατολικὴ Ἀφρική, καὶ ὁ Διευθυντὴς τοῦ Ὁρθοδόξου Σχολείου στὴν πρωτεύουσα τῆς Οὐγκάντα. Ἔχει σπουδάσει στὴν Ἑλλάδα καὶ στὴν Ἀμερική, ἔχει ταξιδεύσει στὴν Εὐρώπη καὶ στὴν Ἀμερική. Δὲν ἔχει καὶ πολλὴ ἀνάγκη νὰ τοῦ καταστρώσῃ τὸ Γραφεῖο τὸ πρόγραμμα παραμονῆς καὶ κινήσεώς του. Μπορεῖ νὰ κινηθῆ καλύτερα κι' ἀπ' τοὺς Ἕλληνες. Γνωρίζει πολλοὺς ἐπισκόπους καὶ πιὸ πολὺ τὴν Ἑλληνικὴν νοστοροπία καὶ σκέψη. Μιλᾷ τὰ θαυμάσια ἑλληνικά του κι' εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ συγκινηθῇ. Ἦρθε βασικά στὴν Ἑλλάδα γιὰ ἀνάπαυσι καὶ νοσηλεία. Δὲν παρέλειψε ὅμως νὰ ... πεταχθῆ σὲ μερικὲς πόλεις, ὅπως στὴν Λειβαδιά, στὴν Καρδίτσα, στὴν Καλαμάτα καὶ ἄλλοι γιὰ νὰ θυμίσῃ στοὺς Ἕλληνες ἀδελφούς του τὴν «λησμονημένη ἐντολή». Τὸν χαρήκαμε ἰδιαίτερα σὲ μιὰ συνάντησι στὸ «ΠΟΡΕΥΘΕΝΤΕΣ» ποὺ σὲ μιὰ οἰκογενειακὴ ἀτμόσφαιρα μίλησε γιὰ τὸ «πῶς μᾶς βλέπουν ὅταν πηγαίνουμε γιὰ ἱεραποστολή... πῶς τοὺς... βλέπουμε καὶ πῶς πρέπει νὰ γίνεται αὐτὴ ἡ ἐπαφή». Ἡ σκέψη του γεμάτη εἰλικρίνεια, πλοῦσια σὲ ἀγιογραφικὴ κατοχύρωσι, πραγματικὰ μᾶς αἰχμαλώτισε. Ὁ π. Θεόδωρος γύρισε σύντομα στὴν Οὐγκάντα, συνεχίζοντας τὸ πολύμοχθο ἔργο του καὶ ... περιμένοντας τὴν βοήθειά μας!

Ὁ τρίτος μας ἐπισκέπτης ἦταν στ' ἀλήθεια ὁ πιὸ ἐπίσημος. Ἐφθασε κατόπιν κοινῆς ἀποφάσεως τοῦ Γραφείου Ἱεραποστολῆς καὶ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ἀνατολικῆς Ἀφρικής κ. κ. Νικοδήμου, μὲ σκοπὸ νὰ τιμηθῆ γιὰ τὶς μοναδικὲς ὑπηρεσίες ποὺ προσέφερε στὴν ἀποδοχὴ καὶ στὴν ἐξάπλωσι τῆς Ὁρθοδοξίας στὴν Ἀνατολικὴ Ἀφρική. Ὁ π. Ὁβασδίας Basajjakitalo—γιατὶ γι' αὐτὸν πρόκειται—ἔχει γυρίσει ὅλη σχεδὸν τὴν Ἀνατολικὴν Ἀφρικήν ἢ μὲ τὰ πόδια ἢ μὲ τὸ ποδήλατο, εὐαγγελιζόμενος τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ. Χωρὶς ἀνάπαυλα καὶ σταματημό. Πολ-

Πλὴς φορές ἔλειπε μῆνες ἀπὸ τὸ σπίτι του. Σήμερα ἀκόμη ἐξυπηρετεῖ τέσσαρες ἐνορίες, πού ἢ μιὰ ἀπὸ τὴν ἄλλη ἀπέχουν χιλιόμετρα. Ἦλθε στὴν Ἑλλάδα νὰ τιμηθῇ, νὰ ξεκουρασθῇ καὶ νὰ τὴν γνωρίσῃ. Προσπαθοῦμε νὰ κάνουμε γι' αὐτὸν ὅ,τι μπορούμε περισσότερο. Δυστυχῶς τὸ κουράγιο του δὲν μᾶς βοηθᾷ. Θέλει νὰ δῆ, νὰ πάῃ, νὰ μιλήσῃ. Ἰδιαίτερα συγκινεῖται ἀνάμεσα στὴν Ἑλληνικὴ Ὁρθόδοξη οἰκογένεια. Μὰ κουράζεται. Παρ' ὅλα αὐτὰ δὲν σταματᾷ. Ἐπεσκέφθη ἐκτὸς τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῶν προαστείων, τὴν Κρήτην (Χανιά, Ἡράκλειο), τὴν Πάτμο, τὴν Τήνο, τὰ Ἱεροσόλυμα, τὴν Θεσσαλονικὴν. Παντοῦ βρίσκει θερμότητα ὑποδοχῆ. Οἱ Ἀρχιερεῖς μας καὶ τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας τὸν τιμᾷ. Τὸν γεμίζουν δῶρα. Κι' ἐκεῖνος χαιρεταὶ σὰν τὰ παιδιὰ γιὰ τὰ ὅποια ὁ Κύριος εἶπε ὅτι «αὐτῶν ἐστὶν ἡ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν...». Παντοῦ θερμοευχαριστεῖ. Μιλεῖ γιὰ τὴν ἱστορία τῆς πατρίδος μας, τὴν ἱστορία τῆς Ὁρθοδοξίας στὴν δική του πατρίδα, τὴν λαχτάρα τους γιὰ νὰ γνωρίσουν τὴν ἀλήθεια. Πάντα ἀναφέρεται στὸ παράδειγμα τῆς μέλισσας. «Ἡ μέλισσα» λέγει «πηγαίνει ὅπου ὑπάρχει μέλι. Κι' ἐμεῖς ἐρχόμαστε σὲ σᾶς, γιατί γνωρίζουμε πῶς κατέχετε τὸ πνευματικὸ νέκταρ. Ἡ Ὁρθοδοξία ὑπάρχει στὴν Ἑλλάδα. Ἐδῶ πρέπει νὰ ἔλθωμε, ἐφ' ὅσον θέλομε νὰ εἴμαστε Ὁρθόδοξοι. Πρέπει ὅμως νὰ ἔλθετε. Λίγοι ἀπὸ σᾶς σὰν ἔλθουν στὴν πατρίδα μαςμποροῦν νὰ βοηθήσουν χιλιάδες νὰ βροῦν τὸ φῶς. Ἐλάτε. Σᾶς παρακαλοῦμε καὶ σᾶς περιμένουμε». Κι' ὅλοι ὅσοι τὸν ἀκοῦμε τοῦ χαμογελάμε κι' ἀπαντᾷμε ἀόριστα: «Ποιὸς ξέρει, μπορεῖ κάποτε νὰ ρθοῦμε». Κι' ἴσως ἀπὸ μέσα μας κάποτε ρωτᾷμε: «Ἐῆρεις ὅμως πόσα πρέπει ν' ἀφήσουμε;» Εὐτυχῶς ποὺ ντρεπόμαστε νὰ τὸ ποῦμε δυνατά. Ὁ π. Ὁβαδίας εἶναι περισσότερο ἀπὸ ἑβδομηντα ἑτῶν, ἔχει ὀκτῶ παιδιὰ, περισσότερο ἀπὸ εἴκοσι ἐγγόνια καὶ ἀρκετὰ δισέγγονα...

Ἦταν στ' ἀλήθεια μεγάλη εὐλογία γιὰ τὸ Γραφεῖο Ἱεραποστολῆς νὰ φιλοξενήσῃ τίς τρεῖς αὐτὲς γενιὲς τῶν κληρικῶν τῆς Ἀνατολικῆς Ἀφρικῆς. Πήραμε ὅλοι κάτι ἀπὸ τὸν παλμὸ τους, μᾶς ἔδωσαν κουράγιο καὶ δύναμι στὸ τραχύ μας ἔργο· γι' αὐτὸ τοὺς ἀξίζουμε οἱ εὐχαριστίες καὶ ἡ εὐγνωμοσύνη μας.

ΓΕΩΡΓΙΑ ΠΟΛ. ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΥ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

175. Ὁ ξς' ἀποστολικὸς κανὼν ἀπαγορεύει τὴν νηστείαν κατὰ τὰ Σάββατα. Εἰς περίπτωσιν καθ' ἣν πρόκειται ἕνας χριστιανὸς νά κοινωνήσῃ τὴν Κυριακὴν τῶν ἀχράντων μυστηρίων ἰσχύει ὁ κανὼν οὗτος ἢ ὑποχρεοῦται εἰς νηστείαν κατὰ τὸ Σάββατον; (Ἐρώτησις Αἰδεσιμ. Τ. Τρυφωνοπούλου).

Γιὰ τὸ θέμα τῆς πρὸ τῆς θείας κοινωνίας νηστείας ἐγράψαμε καὶ ἄλλοτε (βλέπε τὴν ἀπάντησι στὴν ὑπ' ἀριθμ. 60 ἐρώτησι). Ἐπαναλαμβάνομε μὲ δύο λόγια ὅτι ἡ πρὸ τῆς θείας κοινωνίας νηστεία, ἡ εὐχαριστιακὴ δηλαδή νηστεία ποὺ προβλέπεται ἀπὸ τὴν ἐκκλησιαστικὴν παράδοσι καὶ τοὺς κανόνας εἶναι ἐκείνη ποὺ τηρεῖται ἀπὸ τοὺς ἱερεῖς μας. Ἡ ἀπόλυτος δηλαδή ἀποχὴ τροφῆς ἀπὸ τοῦ δείπνου τῆς προηγουμένης ἡμέρας, ἢ ἀπὸ τὰ μεσάνυκτα, μέχρι τῆς ὥρας τῆς θείας κοινωνίας. Ἡ νηστεία τῶν τριῶν ἢ περισσοτέρων ἢ ὀλιγωτέρων ἡμερῶν πρὸ τῆς κοινωνίας εἶναι ἄγνωστος στὴν παλαιὰ παράδοσι, ἔχει δὲ τὴν ἀρχὴν τῆς μαλλον στοὺς χρόνους τῆς Τουρκοκρατίας καὶ ὀφείλεται ἀφ' ἑνὸς μὲν στὴν προσπάθεια τελειοτέρας κατὰ τὸ δυνατόν προπαρασκευῆς, ἀφ' ἑτέρου δὲ στὴν προσέλευσι τῶν πιστῶν στὸ μυστήριον κατ' ἀραιὰ χρονικὰ διαστήματα. Ὁ συνδυασμὸς τῆς προπαρασκευῆς τοῦ πιστοῦ γιὰ τὴν θεία μετάληψι μὲ τὴν νηστεία πρέπει νά μὲνῃ στὴν καθοδήγησι τοῦ πνευματικοῦ, γιατί εἶναι μὲν χρήσιμος καὶ ἀξιοσύστατος, ἐφ' ὅσον συντελεῖ στὴν καλλιτέρα προετοιμασία τοῦ χριστιανοῦ, ἀλλὰ γεννᾷ πολλὰ προβλήματα ποὺ δὲν λύονται μὲ μία γενικὴ ἀρχή. Σκοπὸς μας πρέπει νά εἶναι ὁ σκοπὸς τῆς Ἐκκλησίας, τὸ νά ἐλκυσάμε δηλαδή τοὺς πιστοὺς πρὸς τὸ μυστήριον τῆς ζωῆς καὶ ὄχι νά τοὺς ἀπομακρύνωμε, σήμερα μάλιστα ποὺ στὴν κοινωνία μας τὰ πάντα ὠθοῦν τοὺς ἀνθρώπους πρὸς τὴν ἀντίθετο κατεύθυνσι. Ἄν θέλωμε νά ἰδοῦμε ἀντικειμενικὰ τὰ πράγματα, πρέπει νά ὁμολογήσωμε ὅτι ἡ τριήμερος νηστεία ἀποτελεῖ ἕνα ἀνασταλτικὸ ἐμπόδιον γιὰ τὴν προσέλευσι τῶν πιστῶν στὴν θεία κοινωνία. Ἡ νηστεία δὲν εἶναι εὐκόλα δυνατὴ σὲ ἀνθρώπους ποὺ ζοῦν μέσα στὸν κόσμον καὶ στὴν οἰκογένεια καὶ ἐργάζονται σκληρὰ γιὰ τὸ φωμί των. Ἐξ ἄλλου οἱ θερμότεροι πιστοὶ ποὺ κοινωνοῦν συχνό-

τερα, και σ' αυτό πρέπει να κατατείνουν όλες μας οι προσπάθειες, είναι πρακτικῶς αδύνατο να νηστεύουν τρεις ἡμέρες τὴν ἑβδομάδα ἢ τὸ δεκαπενθήμερο, ἐκτὸς ἀπὸ τις διατεταγμένες ἐκκλησιαστικὲς νηστείες, γιὰ νὰ προσέλθουν στὸ μυστήριο. Ὁ πνευματικὸς γνωρίζει τις περιπτώσεις τοῦ καθ' ἑνὸς προσωπικὰ καὶ θὰ ρυθμίζει ἀτομικὰ τί πρέπει ἰδιαίτερος ὁ καθένας νὰ τηρῇ καὶ ἂν τὸ κρίνῃ σκόπιμο νὰ συνδυάζῃ καὶ τὴν νεωτέρα πολυήμερο νηστεία. Αὐτὰ γιὰ τὴν πρακτικὴ ὄψιν τοῦ πράγματος.

Ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῶν ἱερῶν κανόνων ἢ πρὸ τῆς θείας κοινωνίας νηστεία προσκρούει στὴν ἀπαγόρευσι τῆς νηστείας κατὰ τὰ Σάββατα καὶ τὰς Κυριακὰς ὡς καὶ κατὰ τὴν δικαιοσύνη εἰς ἑβδομάδα. Τοὺς σχετικὸς κανόνας τοὺς ἀναφέραμε στὴν μνημονευθεῖσα ἀπάντησι. Γιὰ τοὺς πιστοὺς ποὺ δὲν προσέρχονται τακτικὰ μπορεῖ νὰ ληφθῇ πρόνοια νὰ κοινωνήσουν μετὰ ἀπὸ περίοδο νηστείας, ὥστε ἡ νηστεία των νὰ μὴ προσκρούῃ στοὺς κανόνας αὐτοὺς. Στὸ "Ἅγιον Ὅρος κοινωνοῦν ὁμαδικῶς οἱ μοναχοὶ κατὰ τὰ Σάββατα γιὰ νὰ συνδυάσουν καὶ τὴν νηστεία καὶ τὴν τήρησι τῶν κανόνων. Αὐτὸ δὲν μπορούμε νὰ τὸ συστήσωμε στὸν λαόν. Τὸ πρῶτ τοῦ Σαββάτου εὐκαιροῦν μόνο ὅσοι δὲν ἐργάζονται. "Ἄλλοι πνευματικοὶ παραβλέπουν τοὺς κανόνας ποὺ ἀπαγορεύουν τὴν νηστεία κατὰ τὸ Σάββατο ἐπικαλούμενοι τὸ ἀγιογραφικὸ «τὸ ἕλαττον ὑπὸ τοῦ κρείττονος εὐλογεῖται» ('Εβραίουσ ζ', 7)· «ἕλαττον» ἐν προκειμένῳ εἶναι οἱ κανόνες καὶ «κρείττον» ἡ θεία μετάληψις. Τὸ ἴδιο πρόβλημα τίθεται καὶ κατὰ τὴν κοινωνία τῶν Χριστουγέννων, τῶν ἁγίων Ἀποστόλων καὶ τῆς Κοιμήσεως ὅταν ἡ παραμονὴ συμπέσῃ πρὸς Σάββατο ἢ Κυριακὴ, ὡς καὶ κατὰ τὴν δικαιοσύνη εἰς ἑβδομάδα. "Ἄλλοι προτιμοῦν τὴν τήρησι τῶν κανόνων, τὴν κατάλυσι δηλαδὴ «οἴνου καὶ ἐλαίου» κατὰ τὸ γεῦμα καὶ τὴν ξηροφαγία κατὰ τὸ δεῖπνο τοῦ Σαββάτου ἢ τῶν ἄλλων ἡμερῶν τῆς προηγουμένης περιπτώσεως. Νομίζω πῶς κατὰ τὸν τελευταῖο τρόπο λύεται ὀρθότερα τὸ ζήτημα. "Ἔτσι, ἐνῶ τηρεῖται ἡ ἀπαράβατος εὐχαριστιακὴ νηστεία, ἡ τελεία ἀποχὴ τροφῆς ἀπὸ τὸ μεσονύκτιο μέχρι τῆς θείας κοινωνίας, συνδυάζεται κάπως καὶ τὸ νεώτερο ἔθιμο τῆς μακροτέρας νηστείας καὶ δὲν καταστρατηγοῦνται οἱ κανόνες ἀπὸ τὴν μεταγενεστέρα πράξι.

Καὶ πάλι ἂς ἐπαναλάβω, ὅτι τὸ ζήτημα ὑπάγεται στὴν ἀρμοδιότητα τοῦ πνευματικοῦ τοῦ κάθε πιστοῦ. Οἱ ἐξομολόγοι γνωρίζουν ὄχι μόνο τις ἰδιαίτερες συνθήκες τῶν πνευματικῶν των παιδιῶν, ἀλλὰ ἔχουν καὶ τὴν διάκρισι νὰ μὴ θέτουν στοὺς ὡμούς τῶν χριστιανῶν φορτία ποὺ δὲν βαστάζουν οὔτε οἱ ἴδιοι.

«ΠΑΝΤΑ ΣΥΝΕΡΓΕΙ ΕΙΣ ΑΓΑΘΟΝ»

Ἡ διαβεβαίωση τοῦ Ἀποστόλου «τοῖς ἀγαπῶσι τὸν Θεὸν πάντα συνεργεῖ εἰς ἀγαθόν» (Ρωμ. η' 28) ἐπαληθεύεται ἀπὸ τῆς χριστιανικῆς πεῖρα, ἀρκεῖ κανεὶς νὰ βλέπῃ τὰ πράγματα μέσα στὸ φῶς τοῦ Εὐαγγελίου. Σὲ ὅσους ἀγαποῦν τὸν Θεὸ ἀληθινά, ἀποδείχνοντας τὴν ἀγάπῃ τους στὴν πράξῃ, μὲ τὸ νὰ μένουν πιστοὶ στὸ ἅγιο θέλημά του, ὅ,τι καὶ ἂν συμβαίῃ ἢ πρόκειται νὰ συμβῆ, ὅλα συγκλίνουν στὸ ἀγαθό, ὅλα ἔχουν τελικὸ καὶ βέβαιο ἀποτέλεσμα τὸ καλὸ, ὅλα βγαίνουν σὲ καλὸ.

Μιὰ χυδαία ἐρμηνεῖα αὐτοῦ τοῦ ρητοῦ εἶναι ἐκείνη ποὺ ἀκούεται ὄχι σπάνια ἀπὸ τὸ στόμα ρηχῶν χριστιανῶν: ὅτι δηλαδὴ ὅλα ἔρχονται βολικὰ σ' αὐτὸν τὸν κόσμον ὅταν κανεὶς πορεύεται σύμφωνα μὲ τὸ θεῖο θέλημα. Τὸ νὰ εἶναι κανεὶς Χριστιανός, σημαίνει ἐξασφάλιση καὶ στὰ ὑλικά πράγματα, σημαίνει μιὰ προστασία τοῦ Θεοῦ, ὅπως τὴν ἀντιλαμβάνεται καὶ τὴν θέλει ἡ ὑλοφροσύνη. Θέλεις νὰ μὴ πεινάσῃς, νὰ μὴ ἀρρωστήσῃς, νὰ μὴ ἔχῃς ἀκαταστασία καὶ ἀνασφάλεια στὴ ζωὴ σου; Ἄν εἶσαι πιστός, μπορεῖ ἴσως νὰ τὰ στερηθῆς αὐτὰ γιὰ λίγο, ἀλλὰ στὸ τέλος θὰ τὰ ἔχῃς. Ἡ πείνα, ἡ ἀρρώστεια, ἡ ἀβεβαιότης καὶ ἡ ἀνασφάλεια τῆς ὑλικῆς ζωῆς εἶναι ὁ κλῆρος τῶν ἀπίστων, τῶν ἀμαρτωλῶν. Γιὰ τοὺς πιστοὺς, τοὺς εὐσεβεῖς, «πάντα συνεργεῖ εἰς ἀγαθόν». Αὐτὸ τὸ «ἀγαθόν» δὲν εἶναι μονάχα πνευματικὸ, ἀλλὰ καὶ ὑλικό.

Ἄλλὰ ἐδῶ ἀκριβῶς ἐγκεῖται ἡ κακὴ ἐρμηνεῖα, ποὺ ἐκδέχεται τὸν χριστιανισμό σὰν μιὰ ἐμπορικὴ δοσοληψία μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου, σὰν ἓναν ποταπὸ ὑπολογισμό. Ἡ διαβεβαίωση τοῦ Ἀποστόλου γιὰ τὸ «ἀγαθόν», ὅπου καταλήγουν ὅλα ὅσα συντείνουν στὴ ζωὴ τοῦ πιστοῦ, ἐννοεῖ τὸ πνευματικὸ «ἀγαθόν», τὸ σωτηριολογικὸ καὶ ὄχι τὸ ἐγκόσμιο καὶ ὑλικό. Τὴν ὠφέλεια τῆς ψυχῆς, τὸ οὐράνιο κέρδος. Αὐτὸ εἶναι τὸ βέβαιο.

Ἐπάρχουν, φυσικά, περιπτώσεις κατὰ τίς ὁποῖες ἡ ἔκβαση εἶναι καὶ τὰ καλὰ ποὺ ἀφοροῦν τίς ἐγκόσμιες ἀξίες. Ἔτσι, ὁ Κύριος, συνιστῶντας μας νὰ ποθοῦμε, νὰ ἐπιδιώκουμε καὶ νὰ ζητοῦμε μὲ τὴν προσευχὴ πρῶτα τὴ βασιλεία του, τὰ πνευματικὰ ἀγαθὰ, μᾶς ὑπόσχεται ὅτι ἂν ὑπάρχῃ αὐτὴ ἡ πρόταξη, καὶ ὅλα τὰ ἄλλα θὰ μᾶς προστεθοῦν (Ματθ. στ' 33). Δηλαδὴ ὁ Θεὸς μπορεῖ νὰ μᾶς εὐλογῆσῃ καὶ ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀποψη. Ἔτσι καὶ ἡ Ἐκκλησία ψάλλει, κατὰ τὴν ἀκολουθίαν τῆς ἀρτοκλασίας, τὸ γνωστὸ τροπάριο: «Πλούσιοι ἐπτώχευσαν καὶ ἐπείνασαν, οἱ δὲ:

ἐκζητοῦντες τὸν Κύριον οὐκ ἐλαττωθήσονται παντὸς ἀγαθοῦ», ἐννοεῖται καὶ ὑλικοῦ. Μὲ τὴ διαφορά, ὅτι αὐτὴ ἢ ὑπόσχεση δὲν εἶναι παρὰ ἓνα ἐνδεχόμενον, δὲν εἶναι κάτι τὸ βέβαιο.

Ὁ Ἰώβ, μετὰ ἀπὸ αἴτηση τοῦ Διαβόλου στὸν Θεό, στερήθηκε τὰ παιδιά του, τὸ βιός του, τὴν ὑγεία του, ἀκόμα καὶ τὴ συμπόνια καὶ τὴν κατανόηση τῶν γύρω του. Ὅλα αὐτὰ συνέβησαν ἀκριβῶς γιὰ νὰ ἀποδειχθῇ πόσο ὁ Ἰώβ ἀγαποῦσε τὸν Θεό. Ἡ πληρωμὴ του ὑπῆρξε αὐτὴ ἢ ἀπόδειξη, αὐτὴ ἢ δόξα. Τὸ ἄν, μετὰ τὴ δοκιμασία, ξαναβρέθηκε στὰ ἴδια ἐγκόσμια ἀγαθὰ, ἦταν καὶ αὐτὸ μιὰ ἀνταμοιβή, ἀλλὰ ὄχι ἐκείνη ποῦ ὅπωςδὴποτε θὰ ἔπρεπε νὰ πραγματοποιηθῇ. Στὴν περίπτωση τοῦ Ἰώβ, ὅπως καὶ κάθε δικαίου, ἡ «συνεργία εἰς τὸ ἀγαθόν» εἶναι πνευματικῆς τάξεως, ἐνῶ μιὰ ἀνάλογη κατάληξη καὶ ὡς πρὸς τὸ ἐγκόσμιο καλὸ εἶναι ἀπλῶς ἓνα ἐνδεχόμενο.

Στοὺς βίους τῶν Ἀγίων, στὴν Ἀγία Γραφή καὶ στὰ συναξάρια — βλέπουμε νὰ ἐπαληθεύεται μὲ τὰ γεγονότα ἢ εἰδοποίησι τοῦ Πνεύματος: «Διὰ πολλῶν θλίψεων δεῖ ἡμᾶς εἰσελεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ» (Πράξ. ιδ' 22) καὶ ἡ ἄλλη ἐκείνη ὁμοία: «Στενὴ ἢ πύλη καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἢ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν» (Ματθ. ζ' 13). Ὁ ἀφωσιωμένος στὸν Θεὸ ἄνθρωπος δὲν περνᾷ ἐδῶ κάτω εὐκολῇ καὶ ἄνετῃ ζωῇ. Τὸ νὰ εἶναι προσηλωμένος στὸ θεῖο θέλημα, τὸ νὰ ἔχη «νοῦν Χριστοῦ» (Α' Κορ. β' 16), σημαίνει στέριση πολλῶν ἀπὸ ὅσα προσφέρει ὁ κόσμος, ἀντιμετώπιση κατατρεγμοῦ, θυσία. Πολλοὶ εὐσεβεῖς Χριστιανοὶ — εὐσεβεῖς μὲ τὴν πραγματικὴ σημασία τοῦ ὄρου — αἰσθάνονται κυριολεκτικὰ, κάτω ἀπὸ τὰ πλήγματα τῶν ἀντιθέων δυνάμεων καὶ μέσα στὶς δοκιμασίες τους, ὅ,τι αἰσθανόταν καὶ ὁ Ἰώβ ὅταν ἔλεγε ὅτι δὲν εὗρισκε καιρὸ οὔτε νὰ καταπιῇ τὸ σάλιο του.

Μέσα ὅμως ἀκριβῶς ἀπ' αὐτὴ τὴν ταλαιπώρηση καὶ τὴν ἀκαταστασία (ἢ λέξι εἶναι ἀποστολική: Β' Κορ. στ' 5), ὁ πιστὸς βλέπει καθαρὰ ὅτι, σύμφωνα μὲ τὴν ὑπόσχεση τῆς Γραφῆς, καὶ καὶ γι' αὐτὸν «πάντα συνεργεῖ εἰς ἀγαθόν». Οἱ θλίψεις καὶ οἱ δοκιμασίες ἀπεργάζονται μὲ τὴ σκληρὴ τους σμίλη τὸν νέο ἐν Χριστῷ ἄνθρωπο, φτιάχνουν τὸν ἅγιο, τὸν βέβαιο πολίτη τῆς οὐράνιας βασιλείας. Ὅλα τὰ δεινὰ ποῦ τὸν βρίσκουν συντελοῦν στὸ νὰ ὀραῖζουν καὶ νὰ στιλβώνουν τὴν ψυχὴ του, νὰ τὴν δυναμώνουν καὶ νὰ τὴν προάγουν στὴν ἀρετὴ, νὰ τὴν φέρνουν ὀλοένα πιὸ κοντὰ στὸν παράδεισο. Τὸ αἰώνιο συμφέρον τῆς ἐξυπηρετεῖται καὶ ἐξασφαλίζεται μ' αὐτὴ τὴν ἔμπρακτῃ «παιδείαν», μ' αὐτὸ τὸ «μαστίγωμα» (Ἐβρ. ιβ' 6). Ἐτσι ἢ ἄθληση τῆς ἀρετῆς ἀποδίδει καρποὺς καὶ σημειώνονται οἱ ζηλευτὲς ἐπιδόσεις στὸν στίβο τῆς εὐαγγελικῆς ζωῆς.

Δὲν ὑπάρχει πειρασμὸς καὶ ἀντιξοότης ποῦ νὰ μὴν ἐξυπηρετή τὸ οὐράνιο συμφέρον μας, ἂν ἀντιμετωπισθοῦν μὲ στερεὴ πίστη καὶ ὑποταγὴ στὸ θεῖο θέλημα, ἂν τὰ βγάλουμε πέρα μαζί τους μὲ τὴ βεβαιότητα ὅτι μᾶς βρῆκαν γιὰ τὸ αἰώνιο καλὸ μας, γιὰ τὴ σωτηρία μας, χωρὶς νὰ βαρυνκομοῦμε. Οἱ δοκιμασίαι μᾶς ἀναδεικνύουν ἀληθινὰ στὴν ἄλλη ζωὴ. Εἶναι παιδευτικὰ μέσα, ποῦ χρησιμοποιοεῖ ἡ θεία Πρόνοια γιὰ τὴν τελειοποίησίν μας, γιὰ τὴ διαμόρφωσίν μας σὲ ἀληθινούς Χριστιανούς, γιὰ νὰ ἀποβοῦμε ἄγιοι. Ὅσο καὶ ἂν φαίνονται σκληρὰ καὶ συντριπτικὰ, συγκλίνουν σ' αὐτὴ τὴν ἔνδοξη ἔκβαση, ὑπηρετοῦν αὐτὸν τὸν ποθητὸ σκοπὸ. Ἄρκεῖ ἡ πίστη νὰ κρατῆ μὲ τὸ γερὸ της χέρι τὸ δοιὰκι τῆς ψυχῆς καὶ ἡ κατεῦθυσή μας νὰ εἶναι πρὸς τὸν Θεό.

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ ΤΟΥ Ν.Ι.Κ.Ε.

Τὸ Νοσηλευτικὸν Ἰδρυμα Κληρικῶν Ἑλλάδος (Ν.Ι.Κ.Ε.), πρὸς κάλυψιν τῶν ἀναγκῶν τοῦ μέλλοντος νὰ λειτουργήσῃ ἐξ 150 ὡς ἔγγιστα κλινῶν Νοσοκομείου του, ἀπεφάσισε νὰ ἐκπαιδεύσῃ νεανίδας ἡλικίας 18 ἕως 30 ἐτῶν, ἀποφοίτους Γυμνασίου εἰς ἰδίαν, ἐντὸς τοῦ ἔτους, ἰδρυθησομένην Σχολὴν τριετοῦς φοιτήσεως.

Τὰς δαπάνας τῆς φοιτήσεως, ἤτοι κατοικίαν, διατροφὴν, σπολὴν, βιβλία κ.λ.π. μέσα ἐκπαιδύσεως, θὰ παρέχῃ τὸ Ν.Ι.Κ.Ε. δωρεάν. Ἐπίσης τὸ Ν.Ι.Κ.Ε. θὰ χορηγῇ μηνιαίως εἰς τὰς μαθητρίαις μικρὸν χρηματικὸν βοήθημα, διὰ τὴν κάλυψιν μέρους τῆς δαπάνης διὰ τὸν ἀτομικὸν ἐκτὸς τῆς Σχολῆς ἱματισμὸν των.

Αἱ ὑποψήφιαι μαθήτριάι, ἐκτὸς τῶν ἄλλων ὑπὸ τοῦ Κανονισμοῦ ἀπαιτουμένων προσόντων, δεόν νὰ ἔχωσι χριστιανικὸν ἦθος καὶ ἱεραποστολικὸν ζῆλον.

Ἀντιστοιχῶς δὲ αὐταὶ θὰ δύνανται νὰ βασίζωνται εἰς τὴν στοργὴν, μεθ' ἧς θὰ τὰς περιβάλλῃ ἡ Σχολὴ καὶ γενικώτερον ἡ Ἐκκλησία καὶ εἰς τὴν μέριμναν, ἣτις θὰ ἐπιδεικνύεται διὰ τὴν πνευματικὴν τῶν νεανίδων τούτων καλλιέργειαν καὶ ἐξέλιξιν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰς ὕλικὰς αὐτῶν ἀνάγκας.

Αἱ ἐκ τούτων ἐπιθυμοῦσαι νὰ παραμείνωσιν ἄγαμοι θὰ δύνανται νὰ ἐνταχθῶσιν εἰς τὴν ἰδρυθησομένην ἐπὶ τούτῳ Μονὴν Ἀδελφῶν Νοσοκόμων Διακονισσῶν, ὑπὸ τὴν σκέπην καὶ διηγεκῆ στοργὴν καὶ μέριμναν τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐκ τοῦ Ὑπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, Ἰαίου 1, Ἀθῆναι.